LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $18.00
Kitur užsienyje .....
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

LIBRARY
JUL 25 1984
AMERICAN SLAVIC & EAST EUROPEAN STUDIES
MADISON, WISCONSIN 53706

NO. 29 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, LIEPOS [JULY] 20, 1984 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 73-IEJI METAI

KRISLAI

Demokratų partijos konventas ir Amerikos moterų teisės
Reikia stengtis, kad "hot line" iš viso nebūtų reikalinga
Washingtonas susirūpino, kad griūna dar vienas agresyvus karinis paktas
Su "Laisvės" grupe — pamatyti Lietuvą

IEVA MIZARIENĖ

San Francisco įvyko demokratų partijos konventas. Jame buvo daug audringų kalbų, daug triukšmo ir pažadų. ankstesni rinkimai visose valstijose parodė, kad demokratų viduje nėra vienybės, kad partija neturi ir neginčijamo lyderio. O taip kovoti su respublikonais dėl prezidento kėdės, kai varžovai turi savo rankose valdžios aparatą, nebus lengva.

Gal demokratams padės tai, kad į antrą postą Baltuosiuose rūmuose nuo jų keliama Rep. Geraldine A. Ferraro? Moteriai Amerikos istorijoje tokia valdžia dar nebuvo siūloma. Bet moterų reikalais gali būti susirūpinta per vėlai. Visi supranta, kad taip demokratai savo kandidatui į prezidentus nori gauti tik milijonus Amerikos moterų balsus. O ar palengvės moterų dalia, jei Ferraro ateis į Washingtono valdžią, dar nežinia. Juk mūsų šalyje dar ligi šiol nėra įstatymo dėl moterų lygybės.

□

Laikraščiuose paskelbta, kad pradedama naudoti geresnė ryšio tarp Washingtono ir Maskvos linija — vadinamoji "hot line". Gal tai ir neblogai, kad dabar kilus kokiai krizei, abiejų valstybių vadai galės greitai pasitarti, kad nekiltų pasaulinis karas. Sakoma, kad dabar per tą liniją bus galima perduoti ir graphikus bei žemėlapius — rodančius, kur stovi viena ar kita kariuomenė. Ligi šiol — per 21 metus — šia linija buvo pasinaudota bent penkis kartus. Apie šitos linijos modernizavimą daug kalbėjo prez. Reaganas ir jo patarėjai.

Bet ar ne geriau būtų prezidentui susirūpinti tuo, kad ši "hot line" iš viso nebūtų panaudota — tai yra, susirūpinti tuo, kad tarpvalstybiniai santykiai su Tarybų Sąjunga būtų normalesni ir kad pasauliui negrėstų nuclearinio karo pavojus.

□

Rinkimai įvyko tolimoje New Zealand valstybėje. Juose reikalai pakrypo taip, kad vyriausybei vadovauti ėmė visai kitas žmogus — David Lange. Naujasis ministeris pirmininkas pirmiausia paskelbė, kad jis nenori matyti savo šalies nuclearine jėga. New Zealand tokie laivai lankė tik su Amerikos vėliava. Washingtonui tai didelis smūgis, todėl į Wellingtoną, šios valstybės sostinę skubiai išskrido valstybės sekretorius George P. Shultz. Amerikos valdžia bijo, kad gali sugriūti visas ANZUS karinis paktas, kuriam be Amerikos ir New Zealand priklauso dar ir Australia.

Gal tai būtų ir gerai. Kam reikalingas tame pasaulio krašte karinis paktas, jeigu nei Australijai, nei New Zealand niekas negrasina.

□

Į Lietuvą išvažiavo "Laisvės" organizuota turistinė grupė. Joje yra ne tik laisviečiai. Ir kiti Amerikos lietuviai nori pakliūti į mūsų organizuojamą grupę, nes žino, kad taip daugiau pamatys, kad galės aplankyti savo gimtas vietas, aplankyti miestus, kur gyvena artimieji. Jie pamatys ir tikrą dabartinės Lietuvos gyvenimą — ne tokį, kokį vaizduoja "vaduotojų" laikraščiai.

Kviečia prez. Marcos nusileisti

Manila. — Pereitą sekmadienį bažnyčiose buvo skaitomas Filipinų katalikų vyskupų konferencijos priimtas pastoracinis laiškas, kuriame šalies prez. Marcos kviečiamas atsisakyti savo galios leisti įsakymus. Tie įsakymai, vyskupai tvirtina, gyventojų tarpe kelia didelį susirūpinimą, nes jie nėra teisingai vykdomi.

Pagal 1973 m. priimtą konstitucijos papildymą prez. Marcos turi teisę leisti įsakymus, liečiančius gyvenimą ir tvarką valstybėje. Bet tų įsakymų praktiškas vykdymas dažnai paremtas neteisingumais ir nesą užtikrinimo, kad jų vykdytojai už prasižengimus būtų patraukti atsakomybėn.

Sichai nori patys atstatyti šventovę

Amritsar. — Indijos kariuomenė vis dar nebeatsitraukia nuo Aukso Šventovės, kurią šturmavo ir apnaikino birželio 5-6 dienomis, ir ligšiol laiko okupavusi. Bet sichų tarpe pradeda reikštis nerimas ir jis pradedamas rodyti nauja forma — "savanorių brigados" organizuoja žygius prie tos šventovės, reikalaudamos, kad kariuomenė pasitrauktų ir leistų patiems sichams atstatyti savo šventovę.

Federalinė valdžia yra numačiusi leisti apie trijų šimtų sichų grupei pradėti remonto darbus, bet pagrindinė sichų partija Akali Dal ir kitos frakcijos reikalauja, kad armija pasitrauktų pirma negu bus pradėti remonto darbai. Darbininkus, kurie dalyvaus armijos vadovaujamuose darbuose, apšauks išdavikais.

Tuo tarpu Indiros Gandhi vyriausybė paskelbė, kad šalies prezidento dekretu jai duodama teisė suruošti specialius teismus teroristams teisti. Bus teisiami asmenys, kuriuos saugumo organai suėmė tuojau pat po to, kai kariuomenė jėga paėmė Aukso šventovėje susibūrusius ginkluotus sichus.

Teismai teis ir visus, kurie jau suimti ar bus suimti ir kaltinami dalyvavimu įvairiuose sabotažo veiksmuose, kaip traukinių bėgių, vandens ir elektros įrengimų naikinime ar agitavime prieš valdžią. Sichai, kurie sudaro Punjabo valstijos gyventojų didžiumą, jau antri metai kelia neramumus, norėdami laimėti didesnę autonomiją ekonominėje ir religijos srityse.

Demokratų kandidatai Walter Mondale ir Geraldine Ferraro

Demokratų prezidentiniai kandidatai Walter Mondale ir Geraldine Ferraro.

San Francisco. — Kaip ir buvo tikėtasi, demokratai savo konvencijoje kandidatu į JAV prezidentus šių metų rudens rinkimuose nominavo buvusį viceprezidentą Walter Mondale.

Kiti du stiprūs kandidatai — senatorius Gary Hart ir Rev. Jesse Jackson, kurių pastarasis ypač buvo populiarus ne tik juodųjų, bet ir baltųjų konvencijos delegatų tarpe, pažadėjo savo paramą rinkiminės kampanijos metu. Mondale pasirinko New Yorko kongresmanę Geraldine Ferraro būti savo padėjėja — viceprezidente.

Spauda rašo, kad savo populiarumu demokratų prezidentiniai kandidatai vos keliolika punktų teatsilieka nuo prez. Reagano ir George Bush (pagal Gallupo viešosios opinijos tyrinėjimo įstaigą).

Nors ir buvo nuomonių skirtumo, bet iš konvencijos demokratai išėjo vieningai pasiryžę laimėti prezidentinius rinkimus. Svarbieji kalbėtojai konvencijoje vienas po kito atakavo prez. Reagano prie karo vedančią politiką bei sukritikavo visą jo užsienio politiką. Jis gavo pylos ir už socialinių programų nukarpymą ginklavimosi sąskaiton. Rev. Jessie Jackson savo kalboje vienu metu, kalbėdamas apie socialines programas, net išsireiškė, kad jis geriau matytų Rooseveltą invalido vežimėlyje, negu Reaganą ant arklio.

New Yorko gubernatorius Mario Cuomo, kurio kalba buvo bene pati populiariausia konvencijoje, pasmerkė kiekvieną prez. Reagano užsienio politikos aspektą, pradedant Libanu, baigiant Centrine Amerika, kur JAV remianti žudikus, žudančius net Amerikos piliečius.

Cuomo taip pat palietė nedarbo klausimus ir sukritikavo prez. Reaganą už tai, kad jis padedąs turtuoliams ir toliau krautis turtus, kai tuo tarpu varguoliai kiekvieną dieną vis labiau kenčia. Nors gubernatorius Cuomo ir nekritikavo prez. Reagan kaip asmens, bet jo politikoje nepaliko "sausos vietos".

Darbininkai solidarizuoja prieš Reaganą

Vaizdas iš San Francisco mieste įvykusios milžiniškos demonstracijos, kurią sponsoravo AFL-CIO demokratų partijos konvencijos proga. Nuotraukoje unijos darbininkai neša plakatus, pasisakydami prieš Reagano perrinkimą.

Iranas tebespausdina JAV slaptus dokumentus

Teheran. — Pastaruoju metu čia iš viso išleista 20 tomų slaptų JAV dokumentu, kuriuos Irano studentai rado pusiau supjaustytus ar apnaikintus, kai užėmė JAV ambasadą 1979 m. lapkričio 4 d. Serija pavadinta "The Spy Nest Documents". Iraniečiai tvirtina, kad jie dar ne viską sudėjo ir turi daugiau Amerikos slaptų dokumentų, kurie gali dominti pasaulį.

Dokumentuose pavaizduoja visą JAV ambasados tarnautojų veiklą Irane ir atskleidžia, kaip smulkiai buvo renkamos informacijos apie gyvenimą ir ivykius Irane, nepaliekant nuošalyje nė paties šacho, kuris paskui atsidūrė užsienyje, Amerikoje, o vėliau turėjo iš jos išvykti.

JAV spauda rašo, kad JAV saugumo ekspertai pripažįsta, jog buvę padaryta nedovanotinų klaidu, nepasirūpinant, kad visa ta medžiaga būtų buvusi sunaikinta anksčiau, negu buvo užimta ambasada. Nors ambasados tarnautojai pačiu paskutiniu momentu dar bandė tuos dokumentus pjaustyti, bet Khomeini šalininkai studentai rūpestingai tuos gabalus surinko ir sudėjo į puslapius, kuriuos dabar spausdina.

Streikas tebesitęsia

London. — Angliakasių streikas tebevyksta ir nematyti jokios vilties, kad greitu laiku būtų pasiekta kokio nors susitarimo tarp darbo unijų ir valdžios, kuri tas kasyklas tvarko.

Premjerė Margaret Thatcher parlamentui pranešė, kad šis streikas daras milžinišką skriaudą kiekvienam šalies darbo žmogui, tačiau ji nieko nekalbėjo apie kokią nors intervenciją.

Britų spauda rašo, kad blogiausiu atveju būsiantis paskelbtas nepaprastas stovis ir kariuomenė būsianti pasiųsta kasti anglies.

Atsistatydino vyriausybė

Paris. — Atsistatydino premjero Mauroy vadovauta vyriausybė, valdžiusi nuo pat to laiko, kai prez. Francois Mitterrand tapo prezidentu 1981 m. gegužės mėnesį. Prez. Mitterrand nauju premjeru paskyrė 37 m. amžiaus Laurent Fabius, kuris anksčiau buvo pramonės ministru ir dabar turės sudaryti naują vyriausybę. Svarbiausios priežastys Pierre del Mauroy nesėkmės yra sunkėjanti ekonominė padėtis.

Rinkimai Nikaragvoje

Managva. — Šį rudenį įvyks rinkimai krašte, pirmieji po to, kai valdžią parėmę 1979 m. Somozos diktatūrą nuvertę sandinistai. Rinkimai numatyti lapkričio 4 d.

Į šalies prezidentus kandidatuos revoliucinės valdžios koordinatorius Daniel Ortega Saavedra, o į viceprezidentus kandidatuos valdžios narys Sergio Ramirez.

Susitarė dėl "Hot Line"

Washington. — Liepos 17 d. pasiekta susitarimo tarp čia viešinčios Tarybų Sąjungos delegacijos ir JAV Valstybės departamento pareigūnų dėl vadinamos "Hot Line" patobulinimo. Tai susisiekimo sistema tarp Washingtono ir Maskvos, jau gyvuojanti 21-erius metus.

Naujai sutartieji pagerinimai bus įvykdyti dvejų metų laikotarpyje. Žodžių perdavimas bus padidintas trigubai, tad per minutę būsią galima perduoti iki poros šimtų žodžių. Taip pat bus įmanoma perduoti žemėlapius, rodančius kariuomenės išdėstymą ar kitus dalykus.

Susitarimas pasirašytas tik pačių tarnautojų, kurie programą pakeitė, bet laukiama, kad jis bus oficialiai pasirašytas aukštesniame lygyje. Prez. Reagan šį susitarimą pavadino "kukliu, bet pozityviu žingsniu", siekiant sumažinti branduolinio karo riziką per atsitiktinumą ar nesusipratimą.

Po šio susitarimo seks pasitarimai dėl kultūrinių ir mokslinių mainų bei bus bandoma tartis dėl teritorinės ribos nustatymo tarp JAV ir Tarybų Sąjungos Beringo jūroje.

Nauja valdžia N. Zelandijoje

Wellington. — Devynerius metus valdžiusi konservatorių partija liepos 14 d. visuotiniuose rinkimuose pralaimėjo. Valdžion ateina darbiečių partija, kurios vadu yra 41 metų amžiaus advokatas David Lange. Jo vadovaujama darbo partija laimėjo 56 vietas 95 vietas turinčiame parlamente. Naujasis premjeras savo pareigas pradės šio mėnesio pabaigoje.

David Lange

Nors didžiumoje rinkiminė platforma apėmė N. Zelandijos vidaus reikalus — daugiausia ekonominius, bet yra ir tarptautinių dalykų, kurie verčia Ameriką ir Australiją susirūpinti. O tai liečia naujojo premjero nusistatymą dėl karinės sąjungos su JAV ir Australija ANZUS pakto ribose.

Rinkiminės kampanijos metu darbiečių vadas Lange žadėjo persvarstyti tą jau 33-iuosius metus trunkančią saugumo sutartį su JAV ir Australija. Be to, jis žadėjo uždrausti JAV branduolinės energijos varomiems laivams ir su branduoliniais ginklais iplaukti į N. Zelandijos vandenis.

Kaip ir tikėdamasi naujojo premjero akcijos, JAV laivyno vadovybė pareiškė, kad Amerika neketina savo karo laivų su branduoliniais ginklais siųsti į N. Zelandijos vandenis bent iki ateinančių metų vidurio. Esą naujasis premjeras turėsiąs laiko apsispręsti, ar jis laikysis savo rinkiminių pažadų, ar norės pažeisti savo šalies dalyvavimą ANZUS pakte.

Bet Lange tvirtina, kad jis nenoris pyktis su Amerika nei Australija, tačiau esąs pasiryžęs savo nusistatymo laikytis.

195-oji Prancūzų revoliucijos sukaktis

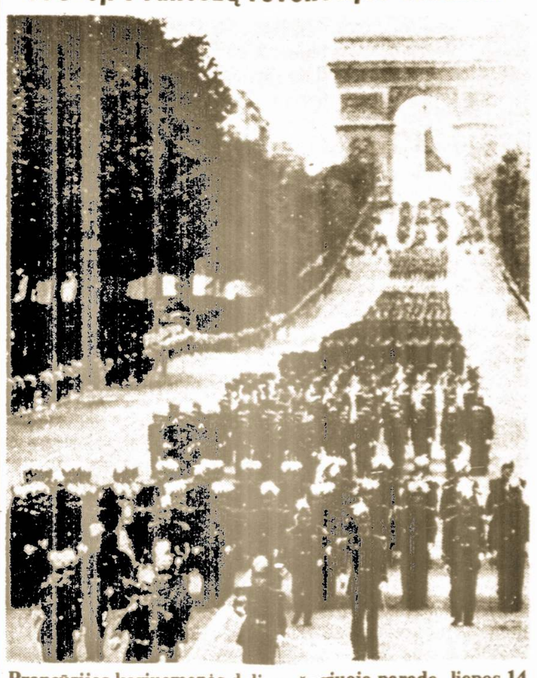

Prancūzijos kariuomenės dalinys žygiuoja parade, liepos 14 d. įvykusiame Prancūzų Revoliucijos minėjime. Tai buvo 195-oji sukaktis nuo Bastilijos paėmimo, kada nuversta absoliuti monarchija ir pradėta respublika, paremta Revoliucijos idėjomis — laisve, lygybe, brolybe. Ši Revoliucija teikė įkvėpimo po jos sekusios kitoms revoliucijoms Europoje ir pasaulyje.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911

EVA T. MIZARA, Editor & Business Manager

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $12.00	United States, per 6 months... $6.50
Canada, Lat. Amer., per year . $15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months . $8.00
Foreign countries, per year ... $15.00	Foreign countries, 6 months ... $8.00

Moteris į viceprezidentus

Walter Mondale jau paskelbė, kad jeigu jis būtų išrinktas prezidentu, Geraldine A. Ferraro, kongreso narė, kuri atstovauja vieną New Yorko Queens apygardą, būtų JAV viceprezidentė. Kitaip sakant, pirmąkart mūsų šalies istorijoje moteris nominuota į viceprezidentus, kas faktinai atidaro moterims kelią į prezidentūrą.

Spauda sako, kad tai didžiulis istorinis laimėjimas. Tai nemažai tiesos. Moterų išsilaisvinimo judėjimas, kurio priešakyje yra feministės, pamaži bet neperstodamos keičia žmonių galvoseną ir psichologiją, išsikovoja vis daugiau koncesijų iš tradicinės santvarkos, kuri iki šiol priėmė kaip naturalų fenomeną, kad viršūnėse turi būti vyrai. Tiesa, tas judėjimas dar susilaukia nemažai pasipriešinimo, susitingusio nesupratimo, bet jis jau nesusilaukia ironijos nei pašaipos, kokios susilaukdavo praeityje.

Bet pati Geraldine Ferraro ir moterų judėjimas turėtų žinoti, kad prie šio laimėjimo žymiai prisidėjo kairiosios jėgos, kurios jau seniai kėlė moters lygybės sąvoką visose gyvenimo srityse ir sferose.

Spauda dabar pažymi, kad tai pirmu kartu svarbi partija (a major party) į tokį aukštą postą nominavo moterį. Bet kas moteris nominavo anksčiau? Apie tai tylima. O tylima todėl, kad jau dešimtmečiai, kaip Komunistų partija, Socialistinė darbininkų partija, Socialistinė darbo partija ir kitos nominuoja moteris į pačius aukščiausius postus. Spauda nepamini, kad Angela Davis yra Komunistų partijos kandidatė į viceprezidentus . . .

Taipgi vertėtų prisiminti, kad pasauline plotme, tai ne tokia jau didelė naujiena: moterys istorijos bėgyje laiks nuo laiko buvo valdžios priešakyje ir dabar tebėra eilėje svarbių šalių — pav. Indijoje, Britanijoje.

• • •

Vienaip ar kitaip, mes galime Demokratų partijos žingsnį pasveikinti. Mūsų pasitenkinimas remiasi ne tik faktu, kad nominuota moteris, bet, kad nominuota kaip tik ši kandidatė. Kongreso narė Ferraro yra pavyzdinga proliaudiška liberalė, iš italų imigrantų darbo žmonių kilusi moteris, kuriai artimi žmonių interesai. Ji užima gan aiškias pozicijas už nusiginklavimą, branduolinių ginklų gamybos lėtinimą — "užšaldymą", ji aštriai ir sarkastiškai kritikuoja Reagano ekonominę politiką, — iš viso galima sakyti, kad jos nusistatymai tvirtesni ir aiškesni negu paties Mondale. Ji yra gabi juristė, o kongrese kruopščiai darbavosi visokiose komisijose už reformas. Nors ji ištekėjusi ir turi vaikų, ji iš pat pradžios vartojo ir tebevartoja savo originalę pavardę, kas moterų akyse simbolizuoja jos pažangumą ir savystovumą.

Neabejojamai, kad Ferraro nominacija mobilizuos ir aplink demokratus sutelks papildomus milijonus balsuotojų: jau pirmi atsiliepimai rodo, kad sukelta daug entuziazmo moterų organizacijose, akademiniame jaunime, liberališkojoj inteligentijoje, taipgi italų kilmės amerikiečiuose, kurie paprastai jaučia, kad prieš juos visuomet buvo kad ir subtyli, bet diskriminacija. Žinoma, iš kitos pusės negali būti abejonės, kad dešinysis republikonų sparnas, ultrakonservatoriai, naudos Ferraro nominavimą prieš demokratus. Jie negali atvirai sakyti "nebalsuokite už moterį" — tie laikai, kada tas buvo galimybė, jau praėjo. Bet aplinkiniais keliais, per insiniuacijas, jie skleis gandus tarp labiausiai atsilikusių žmonių, tarp užkietėjusių vyrų-šovinistų, kad moteris bus "vienas širdies suplakimas" nuo prezidentūros — kitaip sakant, jeigu kas su Mondale atsitiktų, Ferraro taptų prezidente! Kiek atsilikėlių paklaus to praeities balso? Tikėkime, kad nedaug, ir tikėkime, kad Ferraro kandidatūra padės Reaganą nugalėti.

Ambasadorius ir arkivyskupas

Amerikos ambasadorius Vatikane William A. Wilson yra artimas prezidento Reagan bičiulis. Jis ilgai buvo patikimas jo patarėjas, priklausė prie taip vadinamo "virtuvės kabineto", tai yra, prie intymiško ratelio žmonių, kurie prezidentui pataria ir dažnai turi daugiau galios, negu oficiališkosios valdžios nariai, ministrai . . .

Kai Wilsonas buvo paskirtas pirmu Amerikos ambasadorium Vatikane, spaudoje buvo keliamas klausimas: kuomi jis ypatingai tinka tai rolei? Buvo nurodyta, kad jis virš visko — apsukrus biznierius, aukštas pareigūnas Pennzoil ir kitose korporacijose. Jis ne intelektualas, nieko nenusimano apie teologiją, nemoka italų kalbos, jau nekalbant apie lotynų kalbą. Bet — kongresas jį patvirtino, nors buvo nemažai opozicijos, ir jis pradėjo eiti savo pareigas, apsigyvenęs prašmatnioje viloje Romoje. Bet dabar, po trumpo laiko, pradeda iškilti faktai, koks Wilsono parinkimas tam postui buvo netinkamas.

• • •

Paprastai, kai žmogus paskiriamas ambasadorium, jis turi nutraukti visus santykius su privatinėmis korporacijomis, su firmų direkcijomis, net tose firmose atsisakyti savo indėlių, parduoti juos. Wilsonas, kaip pasirodė, to nepadarė. Faktinai jis kaip ir važinėja tarp Romos ir JAV, nes liko Pennzoil direktoriate ir dar vis tebedalyvauja tos korporacijos vadovybės posėdžiuose. Bet tuomi Wilsono neambasadoriška veikla nesibaigia. Pasirodo, kad jis yra artimas arkivyskupo P. Marcinkaus draugas ir jam bando visame kame padėti išsisukti iš sunkios padėties. Mat, Marcinkus, iš Cicero kilęs Amerikos lietuvis, eidamas Vatikano banko valdytojo pareigas įsivėlė į visokias finansines machinacijas. Italijos valdžia dabar tyrinėja jo ryšius su visokiais nešvariais gaivalais, turėjusius ryšius su subankrutavusiu Ambrosiano banku, su mafia ir t. t.

Wilsonas stojo Marcinkų ginti. Dar 1982-aisiais metais, kuomet Wilsonas dar nebuvo ambasadorium, bet jau ėjo asmeniško Reagano pasiuntinio Vatikane pareigas, pas Wilsoną viešėjo JAV generalinis prokuroras, tai yra, teisingumo ministras Smith. Lyg tai būtų buvęs vien draugiškas suėjimas, Wilsonas pakvietė arkivyskupą Marcinkų susitikti su generaliniu prokuroru. Kaip tik tuo laiku JAV muitų tarnyba tyrinėjo Marcinkaus ryšius su Michele Sindona, komerciniu sukčium, kuris buvo Amerikoje nuteistas 25-iems metams kalėjimo, kai subankrutavo Franklin National Bank Long Islande. Kaip sako New Yorko "Times", valstybės sekretoriaus padėjėjas Eagleburger tada griežtai Wilsoną įspėjo nesimaišyti į tokius reikalus ir Marcinkaus neužstoti.

• • •

Kokias iš to galima išvadas padaryti? Kad Vatikanas yra ne tik tam tikros tikybos dvasinis centras, bet ir pasaulietiška jėga su savo politiniais interesais visame pasaulyje, mes gerai žinome. Mes taipgi iš istorijos žinome, kad per amžių amžius Vatikanas buvo ir įvairiausių intrygų ir nusikaltimų lizdas. Bet lygiagrečiai su tuom Vatikane tebeveikia ir tam tikros labiau humanistinės jėgos, yra nemažas skaičius aukštų dvasininkų, kurie rūpinasi taikos ir žmonių gerbūvio reikalais. Taikos atžvilgiu tokių teigiamų pozicijų laikosi dauguma Amerikos katalikų vyskupų ir kardinolų. Lotynų Amerikoje nemenkas skaičius katalikų dvasininkų tvirtai stovi liaudies gynėjų pusėje.

P. Marcinkus yra Amerikos lietuvių imigrantų sūnus. Jis yra vienas aukščiausių lietuvių kilmės katalikų dvasininkų pasaulyje. Gaila, kad jis nesiranda eilėse tų dvasiškių, kurie verti pagarbos už tikrai ganytojišką veiklą, o vietoje to — yra eilėse tų, kurie tęsia kitą Vatikano tradiciją — finansinių sąmokslų ir nešvarių intrygų.

Kas ką rašo ir sako

RAILOS SAPALIOJIMAI

Bronys Raila, kaip mes visi žinome, yra ne tik lakios vaizduotės žmogus — jis yra nemenkas Don Kichotas. Kartais skaitant jo visokius išvedžiojimus nežinai, ar jis rimtai tveria visokias kraštutines schemas, ar tik su pasigardžiavimu slaptai pats juokiasi . . . .

Štai "Akiračiuose" (kovo, 1984) numeryje jis polemikos puslapiuose rašo užvadinimu "Keliolika ramių minčių itin neramiais klausimais". Ir kokios tos ramios mintys? Raila žiūri į netolimą istorinę praeitį ir, jausdamasis kažkokiu Hochpolitik meistru, filosofuoja apie kas padaryta ir kas, jo nuomone, **turėjo būti** padaryta. Štai Vilniaus klausimas . . . .

Kuomet nacinė Vokietija užpuolė Lenkiją, Lietuva likusi neutrale. Tai buvo, sako Raila, pamatinė klaida: Lietuva tada privalėjo pasinaudoti Lenkijos subliuškimu ir įžygiuoti į Vilnių. Tas buvo galima, sako Raila, **ne** sąjungoje su Vokietija! Kaip? To jis neaiškina. Raila net mini Vilniui Vaduoti Sąjungą kaip instrumentą. Ar jis mano, kad ta tautininkų civilinė organizacija būtų galėjusi mobilizuoti jėgas, kurios, nesiskaitydamos su tarptautine arena, kažkaip būtų galėjusios ne tik Lietuvai grąžinti Vilnių, bet dargi teritorijas "ligi Gardino"?

Bet Vilnius **buvo** grąžintas Lietuvai, kuomet realių tų laikų jėgų konflikte Tarybų Sąjunga nutarė pastoti naciams kelią link ukrainietiškų ir biolorusiškų Lenkijos kresų ir lietuviškojo Vilniaus krašto. Žiūrint į praeitį visi dabar supranta, kad Vokietijos-TSRS paktas buvo ne sąjungos sudarymas, o laikinos paliaubos, Sovietams neleidžiant naciams imti viso, ko jie norėjo.

Raila savo don-kichotiškiems polinkiams turi ilgą tradiciją. Kaip jis sako minėtame "Akiračių" straipsnyje, jis per paskutinius Smetonos režimo laikus buvo tautininkų teoretinio žurnalo "Vairas" redakcijos narys. Tai tame žurnale Lietuvos Tautininkų Sąjungos generalinis sekretorius J. Statkus išsireiškė, kad Lietuva turėtų pulti Lenkiją ir atsiimti Vilnių, bet pačių tautininkų valdžios cenzūra žurnalo numerį sulaikė. Vėliau, kuomet Vilnius buvo Sovietų grąžintas Lietuvai ir Lietuvos vyriausybė pasirašė sutartį su TSRS įgaliojant Sovietus laikyti Lietuvoje įgulas, kad, reikalui atėjus, atremti Vokietijos agresiją, smarkuolis Raila parašė straipsnį "Vairui", kuriame ragino priešintis įgulų įvedimui. Cenzūra, betgi, tai yra, **pačių tautininkų** cenzūra, Railos straipsnį taip apkarpė, kad jo esmė buvo iščenzūruota.

Dabar, žinoma, Railos niekas necenzūruoja, nes jo fantazijos verpiamos nerealiniame pasaulyje. Sėdėdamas prie savo rašomojo stalo šioje šalyje apie 45 metus vėliau, Raila gali daryti siūlymą po siūlymo — ir viskas spausdinama. Atakuoti Vilnių? Prašau. Sudaryti karinę sąjungą su Latvija ir Estija ir įsivelti į karą prieš TSRS? Kodėl ne? Kopijuoti Suomiją? Būtų buvę labai smagu . . . Raila iš tikro mano, kad ta **post mortem** strategija ką nors domina. Jis nesupranta, kad pasaulis toli, toli nužengė nuo tų laikų, kuomet jis rašė "Vairui". Jam gal praverstų suprasti, kad jaunieji poetai dabar (juk jis kadaise toks buvo) svajoja ne apie šalių "suverenumą", bet apie pasaulį be rubežių — suvienytą, laisvą, civilizuotą . . . .

Turkijos penkmetis ekonomijai stabilizuoti

Ankara. — Turkijos parlamentas patvirtino penkerių metų ekonominį planą 1985-1989 metams. Pagal jį numatyta sumažinti infliaciją, padidinti eksportą ir pasirengti pilnai narystei Europos Ekonominėje Bendrijoje.

Pagal šį planą, kurio autorium yra premjeras Turgut Ozal, penkmečio pabaigoje numatyta pasiekti ir Turkijos valiutos stabilizavimo.

Stockholm. — Kuba, vienintelė Lotynų Amerikos šalis, atstovaujama čia vykstančioje gimnastų olimpiadoje, yra atsiuntusi penkis studentus. Pradėjus 1968 metais, čia kasmet vyksta kursai, kuriuos globoja UNESCO. Jaunuoliai išeina teorinį kursą, o paskui jį atlieka ir praktikoje.

Jaunimą vilioja jūros

Jauniausiu Lietuvoje tolimojo plaukiojimo kapitonu tapo Klaipėdos jūreivystės mokyklos auklėtinis Jonas Martinaitis. Į pirmąjį reisą jis išvedė mažąjį žvejybinį tralerį refrižeratorių.

Dabar Lietuvos žvejybos ir prekybos laivynuose dirba daugiau kaip penki tūkstančiai įvairių profesijų jūreivių ir žvejų, baigusių aukštąjį ar specialųjį profesijų jūreivių ir žvejų, specialųjį mokslą. Tuo tarpu buržuazijos laikų žurnalo "Jūra" liudijimu 1938 metais, Klaipėdos krašto okupacijos išvakarėse. Lietuvoje tebuvo vienuolika tolimojo ir artimojo plaukiojimo kapitonų, keletas kvalifikuotų mechanikų ir motoristų. Nacionalinė jūreivystės mokykla, apie kurią svajojo tuometinis jaunimas, taip ir nebuvo buržuazinės vyriausybės įsteigta.

Dabar Lietuvos jaunuoliams sudarytos visos sąlygos nemokamai įsigyti jūrų profesijas. Per 35 savo veiklos metus Klaipėdos jūreivystės mokykla žvejybos laivynui paruošė apie 7 tūkstančius specialistų. Jos auklėtiniai — diplomuoti šturmanai, mechanikai, šaldymo įrengimų technikai sėkmingai dirba gamybiniuose ir transporto laivuose, pasiekia įvairias vandenynų platumas. Nemažas būrys mokyklos absoleventų tapo žinomais Lietuvoje laivavedžiais, tarp jų — Socialistinio Darbo Didvyriai Vytautas Mačiukynas, Albertas Tamkevičius, Lenino ordininkas Jonas Jonaitis, kapitonai Vilius Pakalniškis, Antanas Anilionis, Stanislovas Jonkus ir daugelis kitų.

Prieš trylika metų buvo įsteigta uostamiesčio jūreivių mokykla, kurioje darbui laivuose ruošiami pirmos klasės motoristai, refrižeratorių mašinistai, elektrikai, katilų mašinistai matrosai. Mokyklos baigimo diplomus gavo daugiau kaip du tūkstančiai vaikinų.

Ateinančiais metais Klaipėdoje atidaroma Lietuvos jūrų laivininkystės jūreivių mokykla. Ji ruoš prekybos laivynui plataus profilio matrosus ir motoristus, uostai — dokininkus mechanizatorius, laivų remonto įmonei — įvairių specialybių darbininkus. Vienu metu joje mokysis 300 jaunuolių, turinčių bendrąjį vidurinį išsilavinimą.

A. Pipiras

JUNGT. TAUTŲ STIPENDININKŲ PRAKTIKA LIETUVOJE

Vilnius, VII. 11 [ELTA] — Lietuvoje praktiką pradėjo grupė užsienio šalių specialistų, besidominčių socialiniais demografijos klausimais. Prieš tai prie Maskvos M. Lomonosovo universiteto vykusiuose kursuose, kuriuos rengia Jungtinių Tautų Organizacija, šia tema jie išklausė paskaitų ciklą.

Praktikos metu, kuri truks dešimt dienų, Lenkijos, Bulgarijos, Jugoslavijos, Graikijos, Argentinos, Kinijos bei kitų šalių ministerijų ir departamentų atstovai susipažins su Lietuva ir jos demografinėmis problemomis.

JT GEN. SEKR. MASKVOJ

Liepos 11 d. į Maskvą Tarybų Sąjungos vyriausybės kvietimu su oficialiu vizitu buvo nuvykęs generalinis sekretorius Chavjera Perez de Cuellar.

Aerodrome svečią sutiko TSKP CK Politinio biuro narys, TSRS Ministrų Tarybos Pirmininko pirmasis pavaduotojas, TSRS užsienio reikalų ministras A. Gromyka, kiti oficialūs asmenys.

Šių metų vaistažolių derlių pradėjo perdirbti Švenčionių farmacijos fabrikas. Iš respublikoje surinktų, taip pat gautų iš kitų šalies rajonų vaistažolių fabrike gaminama 14 pavadinimų gydomosios arbatos vaikams ir suaugusiems. Paklausą turi nervus raminanti, kosulį mažinanti, prakaitavimą skatinanti ir kitokia vaistažolių arbata. Šiais metais fabrikas perdirbs virš 500 tonų vaistažolių ir pagamins arti penkių milijonų dėžučių gydomosios vaistažolių arbatos.

Nuotraukoje: **Inžinierė chemikė Irena Sapranavičienė tikrina vaistažoles.** V. Brajo nuotrauka

DARBININKŲ KOVOS — DARBO UNIJŲ VEIKLA

VIENŲ METŲ STREIKAS

Jau metai kaip streikuoja Phelps-Dodge vario kasyklų darbininkai Cliftone, Arizonos valstijoje. Kadaise Arizonos dykumose ir tyruose buvo svarbiausios Amerikos vario kasyklos. Dabar dauguma tų kasyklų uždarytos, o kai kurios, atrodančios kaip didžiuliai meteorų išrausti krateriai, paverstos turizmo sumetimais lankymo vietomis.

Cliftone esanti kasykla yra viena likusių, kuri dar funkcionuoja. Bet metus ar daugiau darbininkai buvo priversti išeiti į streiką, nes Phelps-Dodge kompanija atsisakė kontraktą atnaujinti.

Kompanija jautėsi esanti visagalė ir manė, kad ji gali daryti, ką tik nori. Nemažas skaičius kasėjų yra atvykę iš Lotynų Amerikos ir neturi legalių dokumentų. Likusieji irgi yra ispaniškos-meksikietiškos arba indėniškos kilmės. Phelps-Dodge manė, kad bus nesunku tuos darbininkus priversti nusileisti ir dirbti bet kokiomis sąlygomis. Bet pasirodė kitaip. Pasirodė, kad taip vadinamieji "nelegalieji", vietiniai meksikiečiai, indėnai ir anglo-saksai darbininkai stojo solidariai prieš kompaniją. Per tą visą ilgą streiko laiką kasėjai ir jų šeimynos išsimaitina iš mažos nedarbo pašalpos ir mažų sumų iš streiko pogrindų, kuriuos sukelia unijos iš visos šalies.

Birželio 30 d. Cliftone įvyko streikierių ir jų simpatikų demonstracija, kurioje dalyvavo apie 500 žmonių. Kompanija ir policija bandė streikierius išgąsdinti, neprileisti prie demonstracijos. Pavyzdžiui, Cliftono gyventojai galėjo aiškiai matyti ant aplinkinių kalnų policininkus ir šerifus su ginklais. Per žiūronus buvo galima matyti, kad tie ginkluotieji kapitalo sargai laikė ilgos distancijos šautuvus su binokliais, pasirengę apšaudyti miestely link kasyklos žygiuojančiuosius kasėjus streikierius. Kitas policijos ir kompanijos sargų būrys laukė darbininkų miestelio centre. Kai streikieriai pradėjo prisiartinti, policija pradėjo sprogdinti ašarinių dujų vienetus, o po to pradėjo darbininkus vyti ir juos mušti lazdomis. Kadangi Arizonoje niekur netrūksta akmenų, darbininkai taip atsakė į policijos puolimus. Buvo lengvai sužeistų abiejose pusėse.

UNIJOS GRAIKIJOJE

Pan-heleniška (visos Graikijos) darbo unijų konfederacija skelbia, kad virš 80% šalies darbininkų dabar suorganizuoti į unijas. Tai yra, sako federacija, didesnis nuošimtis negu bet kuomet praeityje. Athenuose stipriai organizuojasi ne tik pramonės darbininkai, bet ir aptarnavimo įmonių, raštinių darbininkai ir t. t. Sustiprėjo taksių šoferių, restoranų patarnautojų, krautuvių pardavėjų unijos. Uosto darbininkai, įskaitant krovikus, dabar susiorganizavo į suvienytą stiprią uniją.

Pabrėžiama, kad prie unijų stiprėjimo prisidėjo paskutiniai kairiųjų partijų laimėjimai Europos parlamento rinkimuose. Dešiniųjų partija, taip vadinama "Naujoji demokratija", skelbė, kad ji laimės virš 50% visų balsų, bet faktinai laimėjo tik 31%. Tuo tarpu socialistai (Panhelenistinis socialistinis judėjimas, trumpai PASOK) laimėjo 41%, Komunistų partija virš 11%, o Komunistų partija — vidaus (euro-komunistinė) virš 3%. Apskaičiuojama, kad kartu šios trys kairiosios partijos gavo 56.6% visų paduotų balsų.

Unijos oficialiai neagituoja už partijas, bet praktikoje beveik visi unijų lokalai darbininkus ragino balsuoti už vieną ar kitą kairiąją partiją. Athenuose matėsi unijų plakatai, kurie sakė:

"Nesvarbu už kokią kairiąją partiją balsavai — tik balsavai raudonai . . . ."

PASIBAIGĖ STREIKAS

Minneapolis — St. Paul mieste pasibaigė ilgai tęsęsis 6,000 slaugių streikas. Tas didelis slaugių skaičius jau sugrįžo į ligonines, kurios vėl gali funkcionuoti pilnu garu. Streiko metu ligoninėse dirbo tik tam tikras slaugių nuošimtis, kurį pačios streikierės paskirdavo — mat, negalima buvo palikti ligonines be aptarnavimo.

Streikas buvo vestas vyriausiai už tarnybos garantavimą. Buvo reikalauta pakelti algas, bet virš visko — slaugės reikalavo, kad ligoninių administracijos pasirašytų kontraktą, kuris joms garantuotų darbą. Slaugių unija sako, kad tie reikalavimai buvo tik dalinai patenkinti: ligoninės pasirašė sutartį, kuri kiek pagerina dabartinę padėtį, bet toli nepatenkina slaugių.

S.

Boston. — Christian Science Monitor rašo, kad JAV esanti pati didžiausia pasaulyje ginklų prekiautoja. Esą pernai JAV pardavusi ginklų užsieniui už $9.7 bilijono ir kad esanti sukontraktavusi beveik tiek pat parduoti šiemet. Laikraštis pabrėžia, kad toks aukštas ginklų prekybos lygis esąs prez. Reagano administracijos karinės ir užsienio politikos rezultatas. Laikraštis nurodo, kad nereikia nieko geresnio tikėtis, jei prez. Reagan taps išrinktas antrai kadencijai.

TARYBŲ LIETUVOS KULTŪRINĖ KRONIKA

DARBO KOLEKTYVŲ LITERATŪRINĖS PREMIJOS

Į Kelmės rajono Žemaitės kolūkio literatūrinės premijos įteikimo iškilmes Ušnėnuose atvyko anksčiau premijų laureatai — LTSR rašytojų sąjungos valdybos pirmininko pavaduotojas A. Zurba, rašytojai V. Petkevičius, E. Mikulėnaitė, B. Vilimaitė, J. Aputis, A. Markevičius, literatūros kritikas S. Lipskis.

Kolūkio pirmininkas V. Rupšys devynioliktuoju Žemaitės premijos laureatu paskelbė Eugenijų Ignatavičių, tikrą kaimo vaizduotoją. Šitaip įvertinamas naujas jo apsakymų rinkinys "Ir namų amžinoji šviesa". Laureatas kalba apie ištikimybę pamėgtai temai, apie duonos augintojo dalią, rašytojų meilę sodžiui, apie neblėstančią Žemaitės literatūrinę tradiciją. Paskui, jau Višinskių kieme, skamba E. Ignatavičiaus kūryba, skaitoma aktorės U. Nasvytytės.

Darbo kolektyvų literatūrinės premijos tapo gražia tradicija. Neseniai Ukmergės rajono S. Nėries kolūkio žemdirbiai įsteigė "Žydinčios vyšnios šakelės" prizą ir premiją už geriausią metų eilėraštį apie žemę, žemdirbį, žmogaus darbą.

Informacinio biuletenio "Naujos knygos" skaitytojai rinko geriausią eilėraštį iš pernai pasirodžiusių knygų.

Pirmuoju konkurso laureatu tapo poetas J. Macevičius. "Žydinčios vyšnios šakelės" prizas jam paskirtas už eilėraštį "Tėvynė".

Daug balų surinko A. Karosaitės eilėraštis "Kaimo mokytojui" ir S. Lygutaitės-Bucevičienės eilėraštis "Lietuvai". Jos apdovanotos diplomais.

Tryliktuoju Prano Ziberto literatūrinės premijos laureatu šiemet tapo prozininkas Vytautas Martinkus. Kauno P. Ziberto šilko kombinato kolektyvo premija jam paskirta už romaną "Medžioklė draustinyje", kuriame pavaizduotas stambios tekstilės įmonės gyvenimas.

V. Martinkus gerai žinomas respublikos skaitytojams. Populiariomis tapo jo knygos, vaizduojančios šiuolaikinio miesto, darbininkų, techninės inteligentijos gyvenimą. Rašytojo kūriniai išversti į rusų, ukrainiečių, lenkų, slovakų, estų ir kitas kalbas.

MEDIKAI UŽ TAIKĄ

Į gražią, kalvomis, kalvelėmis nusėtą Žemaitijos žemę, davusią mūsų kraštui didžiuosius rašytojus klasikus, birželio pabaigoje susirinko respublikos medikai švęsti savo 15-ojo poezijos pavasario. Tradicinės medikų šventės Telšių rajone devizas — "Medicinos darbuotojai už taiką visame pasaulyje".

Savo kūrybos telšiečiams skaitė F. Taunytė, R. Lunskienė, A. Milvydaitė, L. Korkutienė, P. Čibiras, L. Gargasas, B. Vasiliauskas, A. Jasulaitis, R. Bruneikienė, N. Norkienė, S. Lindienė, J. Tertelis, jauna medicinos seselė R. Varnaitė ir daugelis kitų medikų. Debiutavo gydytoja J. Leščinskaitė ir Kauno medicinos instituto studentė J. Sučylaitė. Apie tradicinius medikų susitikimus su visuomene, apie tautų ir žmonių bičiulystę mintimis pasidalijo rašytojas J. Skliutauskas.

NIDOJE—VILNIEČIŲ GAMINTI VARGONAI

Pastaruosius ketverius metus Respublikinio kultūros paminklų restauravimo treto vargonų dirbtuvės kolektyvas, restauruodamas senųjų meistrų vertingus instrumentus, gamino ir koncertinius vargonus Nidai. Jie padaryti pagal muzikologo R. Gučo ir architekto J. Zibolio projektą, turi 24 registrus, du manualus ir pedalinę klaviatūrą. Naujieji meistrai pagamino sudėtingą vargonų mechanizmą ir visus metalinius bei medinius vamzdžius, o juos intonavo ir derino muzikai B. Vasiliauskas bei K. Šleinys.

Kuršių nerijos istorijos muziejuje Nidoje įvyko iškilmingas naujųjų vargonų atidarymo koncertas. Naujaisiais vargonais grojo B. Vasiliauskas, G. Kviklys ir V. Prekerytė. Valstybinė filharmonija vasarą čia rengia koncertus poilsiautojams.

TARPTAUTINIS TAPYTOJŲ PLENERAS

Birželio mėnesį Vilniuje buvo surengtas tarptautinis tapybos pleneras "Taikiajame Vilniuje", skirtas respublikos sostinės išvadavimo iš vokiečių fašistų okupacijos 40-mečiui. Renginį organizavo Vilniaus miesto vykdomasis komitetas ir Lietuvos TSR dailininkų sąjunga. Visą mėnesį lietuvių dailininkai, svečiai iš brolių tarybinių respublikų ir užsienio tapė miesto vaizdus, jo žmones, įamžino istorinės ir revoliucinės praeities vietas.

NAUJA GELEŽINKELIO STOTIS ALYTUJE

Kaip niekada pilnutėlis keleivinis traukinys tą dieną išvyko maršrutu Alytus-Kapsukas-Kaunas. Dauguma žmonių važiavo tik penkis kilometrus — iki naujosios geležinkelio stoties. Tai buvo paskutinis keleivinio traukinio reisas per miestą.

Įvyko iškilmingas naujosios stoties atidarymas. Susirinkę čia alytiškiai ir svečiai apžiūrėjo daugiau kaip 600 kvadratinių metrų ploto skoningai įrengtas patalpas. Tai — erdvi keleivių salė, motinos ir vaiko kambariai, pašto siuntų skyrius, medicinos punktas, bufetas, daiktų saugojimo kameros, kabinetai administracijos darbuotojams.

Naujoji stotis įgalins sumažinti triukšmą mieste, pagerinti geležinkelininkų darbo sąlygas, geriau aptarnauti keleivius. Joje įrengta automatizuota traukinių judėjimą valdanti sistema.

Nuotraukoje: Nauja Alytaus geležinkelio stotis.

Nuotraukoje: **Šventės dalyviai Kaštonų alėjoje.**

AKADEMINIO JAUNIMO ŠVENTĖ

Jau devintą kartą Pabaltijo tarybinių respublikų studentai saviveiklininkai vasaros atostogų pradžioje suvažiuoja į bendras Lietuvos, Latvijos ir Estijos akademinio jaunimo dainų ir šokių šventes. Jos paeiliui rengiamos visų trijų respublikų sostinėse. Siemet studentijos šventė "Gaudeamus-9" atkeliavo į Tarybų Estijos sostinę Tallinną.

Ruošiantis šiai šventei kartą per trejus metus Lietuvos studentų kolektyvai suvažiuoja į vieną respublikos miestą, kad čia pateiktų savotišką meno saviveiklos ataskaitą. Šeštoji studentų dainų ir šokių šventė liepos pirmąją įvyko Šiauliuose. Ji buvo paskirta Lietuvos išvadavimo iš vokiečių fašistinių grobikų 40-mečiui.

Į Šiaulius atvyko 38 geriausi studentų meno saviveiklos kolektyvai — chorai, dainų ir šokių ansambliai, pučiamųjų orkestrai, tautinių ir pramoginių šokių kolektyvai. K. Poželos kultūros ir poilsio parko estradoje bendrame koncerte pasirodė du tūkstančiai dainos, šokio, muzikos jaunųjų entuziastų. Iš čia jie išvažiavo į Tallinną.

DIPLOMINIAI SPEKTAKLIAI

Tapo tradicija, kad kiekviena Lietuvos TSR valstybinės konservatorijos aktorinio meistriškumo katedros laida rengia atvirus diplominius spektaklius. Šiemet Konservatoriją baigė jau 25 studentų laida.

Pirmąjį spektaklį "Chanuma" jaunieji aktoriai parodė LTSR valstybiniame akademiniame dramos teatre. Jie parodė ir kitą pastatymą "Nuotrupos".

Valstybiniame akademiniame operos ir baleto teatre įvyko Konservatorijos tradicinis operinio rengimo katedros diplomantų spektaklis G. Verdžio opera "Traviata". Pagrindines — Violetos ir Alfredo partijas atliko L. Deksnytė (prof. Z. Paulausko klasė) ir V. Kurnickas (prof. V. Daunoro klasė). Žermono — IV kurso studentas Ž. Ivanauskas (vyr. dėstytojo V. Indrikonio klasė), Aninos — diplomantė R. Skarbaliūtė (dėstytojos J. Čiurilaitės klasė). Gausiai susirinkę operos gerbėjai šiltai priėmė jaunųjų solistų pasirodymą.

15000 INŽINIERIŲ LIAUDIES ŪKIUI

Vilniaus inžineriniame statybos institute šių mokslo metų pabaigoje įteiktas 15,000-asis šios aukštosios mokyklos baigimo diplomas. Jį gavo statybos fakulteto absolventas Antanas Gedvilas. Prieš studijas aukštojoje mokykloje vaikinas iš Tauragės rajono Ivangėnų kaimo baigė Šiaulių politechnikumą, Vilniaus inžineriniame statybos institute nuo trečio semestro mokėsi penketais, gaudavo Lenino stipendiją. Su pramoninės ir civilinės statybos inžinieriaus diplomu Antanas Gedvilas išvyks dirbti į Varėnos rajono tarpkolūkinę statybos organizaciją.

Vilniaus inžinerinį statybos institutą šiais metais baigė 1053 studentai, pasakė VISI rektorius profesorius A. Čyras. Jis priminė, kad per visą buržuazijos valdymo laikotarpį Lietuvoje buvo paruošta tik 303 inžinieriai.

VISI — viena jauniausių respublikos aukštųjų mokyklų. Šešiuose jos fakultetuose yra 14 specialybių.

KNYGOS BIČIULIŲ DRAUGIJOS SUVAŽIAVIMAS

Vilniuje, Meno darbuotojų rūmuose, įvyko Lietuvos TSR savanoriškos knygos bičiulių draugijos trečiasis suvažiavimas. Jis apsvarstė šios masinės visuomenės organizacijos penkerių metų veiklos rezultatus.

Ataskaitinį pranešimą padarė Lietuvos TSR savanoriškos knygos bičiulių draugijos valdybos pirmininkas, Valstybinio leidyklų, poligrafijos ir knygų prekybos reikalų komiteto pirmininkas J. Nekrošius.

Dabar respublikoje veikia daugiau kaip 3300 draugijos pirminių organizacijų, kuriose yra 165 tūkstančiai narių. Sustiprėjo knygos bičiulių ryšiai su darbo kolektyvais. Šiuo metu jie šefuoja 122 laivų įgulas, Baikalo-Amūro magistrales, Naujojo Uojano, Naujojo Urengojaus, Kagolymo gyvenviečių statytojus, respublikos vaikų namus, ligonines, mokyklas-internatus.

A. Dilio nuotraukos
Parinko J. Žukauskas

Bonn. — Čia besilankančiam Salvadoro prezidentui Duarte Fed. Vokietijos kancleris Helmut Kohl pažadėjo suteikti $18 milijonų paramą. Savo paramą Salvadorui vokiečiai buvo suspendavę 1979 m. dėl žmogaus teisių pažeidinėjimų. Dabar kancleris viliasi, kad po rinkimų ir prez. Duarte valdant, tie prasižengimai prieš žmogaus teises nepasikartos.

Vytautas VAZALINSKAS

Liepos 7 d., eidamas 75-uosius metus, mirė TSKP narys nuo 1943 metų, respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatas, Lietuvos TSR nusipelnęs agronomas, Lietuvos TSR valstybinės premijos laureatas, patarėjas prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos, sąjunginės reikšmės personalinis pensininkas Vytautas Vazalinskas.

V. Vazalinskas gimė 1910 m. kovo 16 d. Šeduvoje, darbininkų šeimoje. 1930 m. baigęs Lietuvos žemės ūkio akademijos agronomijos fakultetą, dirbo žemės ūkio tyrimo įstaigose.

Atkūrus Tarybų valdžią Lietuvoje, V. Vazalinskas dirbo žemės ūkio tyrimo įstaigos direktoriumi, o nuo 1941 metų — tarybinių ūkių liaudies komisaru. Prasidėjus Didžiajam Tėvynės karui, V. Vazalinskas pasitraukė į Tarybų Sąjungos gilumą. 1941—1944 metais dalyvavo antihitlerinėje propagandoje, vadovavo Lietuvos TSR žemės ūkio atkūrimo operatyvinei grupei. Pokario metais V. Vazalinskas dirbo Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Žemės ūkio instituto direktoriumi, o nuo 1953 metų iki 1965 metų — Lietuvos TSR žemės ūkio ministro pavaduotoju, žemės ūkio produktų gamybos ir paruošų ministro pavaduotoju, žemės ūkio ministru. Vėliau V. Vazalinskas šešiolika metų buvo Lietuvos TSR Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotojas. Nuo 1981 m. iki paskutiniųjų dienų buvo patarėjas prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos.

Ilgus metus eidamas atsakingas, vadovaujančias pareigas, V. Vazalinskas įnešė nemažą indėlį į respublikos žemės ūkio išvystymą, jos socialistinės ekonomikos ir kultūros suklestėjimą. Jis daug prisidėjo prie žemės ūkio mokslo ir mokymo įstaigų vystymo, žemės ūkio specialistų ruošimo, žemdirbių kvalifikacijos kėlimo. V. Vazalinskas paskelbė nemažai mokslinių darbų ir straipsnių žemės ūkio gamybos vystymo klausimais.

V. Vazalinskas aktyviai dalyvavo respublikos visuomeniniame-politiniame gyvenime. Jis daug kartų buvo renkamas Lietuvos Komunistų partijos Centro Komiteto nariu. Buvo ketvirtojo—dešimtojo šaukimų Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatas.

Tėvynė aukštai įvertino V. Vazalinsko nuopelnus. Jis apdovanotas Lenino, trimis Darbo raudonosios vėliavos, Tautų draugystės ir „Garbės ženklo" ordinais, daugeliu medalių. 1960 metais jam buvo suteiktas Lietuvos TSR nusipelniusio agronomo garbės vardas, o 1967 metais — paskirta Lietuvos TSR valstybinė premija.

Šviesus V. Vazalinsko, ištikimo Komunistų partijos ir tarybinės liaudies sūnaus, atminimas visada išliks mūsų širdyse.

P. GRIŠKEVIČIUS, V. ASTRAUSKAS, A. BARKAUSKAS, A. BRAZAUSKAS, N. DYBENKA, A. FERENSAS, A. KAIRELIS, V. MIKUČIAUSKAS, V. SAKALAUSKAS, R. SONGAILA, L. ŠEPETYS, P. IGNOTAS, V. KARDAMAVIČIUS, J. PETKEVIČIUS, P. ŠILEIKIS, L. DIRŽINSKAITĖ, J. BERNATAVIČIUS, A. ČESNAVIČIUS, A. DROBNYS, V. KAZANAVIČIUS, J. RUSENKA, A. BŪDVYTIS, J. DROMANTAS, M. GRIGALIŪNAS, K. KAIRYS, L. KARECKAS, J. MATULIS, V. NORMANTAS, J. PILKAUSKAS, V. RUPAS, P. VASINAUSKAS, J. VELIČKA, J. VENSKUTONIS, A. ZORSKAS

TRUMPAI

● **1982 m. ESPT šalyse išgauta 627 mln. t naftos ir 1381 mln. t akmens anglių. Smarkiai padidėjo gamtinių dujų gavyba, kurių vien Tarybų Sąjungoje 1982 m. išgauta daugiau kaip 460 mlrd. kub. m, arba 15% daugiau negu 1980 m.**

● **1982 m. Indijos pajamos iš turizmo sudarė daugiau kaip 750 mln. dol. Tai trečias pagal dydį užsienio valiutos įplaukų šaltinis šalyje. 1982 m. Indijoje lankėsi daugiau kaip 12 mln. svečių iš užsienio.**

● **Kava — vienas pagrindinių Etiopijos eksporto straipsnių: parduodama ją užsienio rinkoje, šalis kasmet gauna apie 500 mln. byrų. Pagal klimatines sąlygas kavą galima auginti praktiškai visose šalies provincijose, tačiau kol kas pagrindinis selekcinis darbas atliekamas 32 perspektyviausiuose rajonuose; čia valstybinėse fermose jau pavyko padidinti kavos pupelių derlių nuo 400 iki 800 kg iš ha. Numatoma ateityje smarkiai išplėsti kavos plantacijas.**

● **Baltieji Pietų Afrikos Respublikos gyventojai gyvena 20 metų ilgiau negu afrikiečiai. Tyrimų duomenys rodo, jog baltųjų gyventojų (4,6 mln. žmonių) gyvenimo trukmė šioje šalyje sudaro 65 metus, afrikiečių (24,7 mln. žmonių) — 45 metus. Pagrindinė priežastis — sunkios vietinių gyventojų gyvenimo sąlygos: blogas medicininis aptarnavimas, chroniškas neprivalgymas, antisanitarinė butų būklė, nepakeliamas darbas. Dėl to labai didelis sergamumas tarp afrikiečių ir pirmalaikis organizmo susidėvėjimas. Vaikų mirtingumo lygis tarp baltųjų sudaro 21,6 tūkstančiui žmonių, palyginus su 123,9 — afrikiečių, gyvenančių miestuose, ir 200—300 — kaimo vietovėse, kur vienas gydytojas tenka 20 tūkst. gyv**

● **Specialistų apskaičiavimu, Vakarų Europos šalyse 1984 m. smarkiai padidės nedarbas — nuo 18 mln. 1983 m. iki 20 mln. žmonių šiais metais. Nedarbo lygis Vakarų Europos valstybėse šiais metais sudarys 11,5% darbingų žmonių, palyginus su 10,75% 1983 m. Daugiausia nedarbas padidės tarp jaunimo (jaunesnių kaip 24 metų asmenų). 1984 m. jis sudarys 20% Anglijoje, Prancūzijoje šis rodiklis pakils iki 24%, Ispanijoje — 41%.**

● **Egipte priimtas įstatymas, leidžiantis valstybinio ir privataus sektoriaus eksportininkams panaudoti savo nuožiūra visą valiutą, gautą pardavus savo prekes. Anksčiau jie turėjo teisę išleisti tik iki 25% valiutos įplaukų — finansuoti išlaidoms, susijusioms su eksporto operacijomis. Naujas įstatymas netaikomas tokioms prekėms, kaip medvilnė, nafta ir ryžiai, kurių eksportas yra valstybės monopolis. 1982 m. Egipto eksportas sudarė 3,9 mlrd. dol., iš jų 3 mlrd. dol. teko naftai, medvilnei ir ryžiams. Valdžios nuomone, naujas įstatymas skatins Egipto eksportą ir įgalins sumažinti deficitą užsienio prekyboje, kuris 1983 m. sudarė maždaug 5,5 mlrd. dol.**

● **Spartus miesto gyventojų skaičiaus didėjimas Sudane tampa rimta socialine problema. Nedarbas, medicininio aptarnavimo, mokyklų ir transporto nebuvimas kaime verčia valstiečius palikti gimtuosius kraštus. Žurnalo „Sudan nau" duomenimis, kasmet į stambiausius šalies miestus — Chartumą, Džubą, Vad-Medanį migruoja iki 11% kaimo gyventojų.**

● **Indonezijos sostinės Džakartos gyventojų skaičius pasiekė 6 mln. žmonių ir toliau didėja, migruojant į miestą kaimo rajonų gyventojams. Bandydamas įveikti aštrėjančią socialinę ekonominę problemą, pirmiausia nedarbo didėjimą, Indonezijos sostinės municipalitetas pasiūlė paskelbti ją „uždaru miestu".**

● **Bendrosios rinkos šalyse yra 6,5 mln. darbininkų užsieniečių, iš jų 2 mln. — VFR, 1,5 mln. — Prancūzijoje, tiek pat — Anglijoje, 800 tūkst. Italijoje. 77% užsienio darbininkų Italijoje kasdien dirba daugiau kaip 10 val. Jų uždarbis 3—4 kartus mažesnis negu italų. 70% savo uždarbio imigrantai moka už butą. Trys ketvirtadaliai užsienio darbininkų dirba be poilsio ir švenčių dienų.**

● **Transnacionalinių korporacijų veikia pakerta SNO pastangas kovojant su aparteidu. Dabar Pietų Afrikos Respublikoje ir Namibijoje veikia apie 3600 Vakarų firmų, bankų, draudimo kompanijų — daugiausia iš JAV, Anglijos, VFR ir Prancūzijos. Jiems priklauso iki trečdalio PAR visuminio pagrindinio kapitalo. Bendra 1800 stambiausių Vakarų firmų kapitalo investicijų Pietų Afrikos Respublikoje suma sudaro 25 mlrd. dol.**

● **Dabar Jungtinėse Amerikos Valstijose apie 34 mln. žmonių yra už „oficialaus neturtingumo ribos". Kartu, JAV žurnalo „Junaited Steits njus end Uorld riport" duomenimis, šalyje yra 400 milijonierių, kurių kiekvieno turtas viršija 125 mln. dol., taip pat 15 milijardierių, kurių kiekvieno turtas sudaro nuo 1 iki 2,2 mlrd. dol.**

M. Kuraičio nuotr.

ŠEIMA

Pučia pietų vėjas, bangos vis plakasi į medinį pakrantės lieptą. Turi kibti", — galvoja dziedulis, linguodamas su meškere per kiemą. Sodyba įsiremia į patį ežerą, ir jis stengiasi eiti storų, plačiašakių liepų pavėsiu. Liepos jaunesnės už dziedulį — joms dar tik penkta dešimtis — ir jis gerai prisimena, kaip jas sodino. Dabar jis dziedulis, o tada buvo čia šeimininkas... Jo sodintas ir sodas, jo — kartu su Ona, tada jauna, tik ką į namus parsivesta žmona — čia kiekvienas kampas apčiupinėtas, akmenys sutempti, troba statyta, tvartai ręsti. Ir vis į ežerą žiūrint — labai nuo jaunų dienų jį myli.

Liepos lengvai judina lapus, medum bilzgančius, — pats medunešis. Eina ir sustoja: „Kažin kaip telyčia? Ar perkėlė vaikai? Vaikai — tai anūkai: dešimties metų Romas ir trylikos metų Vilma. Ir galvoti apie bites ir karves jau yra kam — yra sūnus ir marti. Bet vis tiek viskas dar rūpi. Turi dziedulis keliasdešimt sodinukų sklypelyje už tvartų — paskiepija ir perkelia į sodą. „Kam vargsti? Vis tiek obuolių jau neragausi", juokiasi močiutė. O jis, žiūrėk, dar ir keliuką maumedžiais, lazdynais prikaišė. „Apsodinsiu ir paliksiu. Tegu prisimins".

„Nupirk, dzieduli, krepšelį grybauti". „Bus taip, kaip dziedulis pasakys"... Gražus, šildo šitas žodis „dziedulis". Už jį dziedulis nepyksta, kiauso ir šypsosi: juk ne svetimi taip vadina. Ir nors dzieduliui jau 78, netuščiai Zabelė, marti, per žmonių surašinėjimą, mokytojos paklausta, kas šeimos galva, atsakė: „Kol gyvas — mūsų šeimos galva dziedulis — Juozas Radzevičius".

Močiutė stovi ant vasarinės virtuvės slenkščio ir užmeta akį į ežerą: „Išplaukė. Tiek ten tos naudos. Geriau sau troboj sėdėtų". Ji taip jam sako, o pati argi pasėdi? Pirmoji atsikelia, paskutinė gula. Dar ryto rasa kojas tvilkina, o ji, lapų sterblę prisilaužusi, jau iš lauko grįžta. Tai virtuvėj ant viryklės kiaulinių bulvių puodą — pačios didumo — užkėlė, tai paukščius apibėgo, tai, žiūrėk, jau ir šeimynai pietus laikas kaisti.

Kasdieninis ėjimas — nuo vieno prie kito — žingsniais neišmatuojamo ilgumo. Jaunystės greitu žingsniu, pasibėgėjant, dabar vis dažniau sustojant. Ir mintim atsigręžiant: kiek daug nueita, kiek daug visko būta...

Močiutė mėgsta gėles. Bet kai pradeda žydėti — kas šeštadienį, pavakary, prisiskynusios gražiausiųjų puokštes, sėda su marčia į žigulius ir važiuoja į Leipalingį, kur palaidota Angelitutė, vyresnioji senųjų Radzevičių duktė, palikusi visus vos 28-erius turėdama. Dešimt metų jos važinėja. Ir niekad marti Zabelė nėra net susiraukusi ar pasakiusi, kad neturinti laiko.

Geriau neatsigręžti, negalvoti — tiek daug visko buvo. „Kai dirbi, viską užmiršti", — atsidūsta močiutė ir sėda prie ratelio. Žiūrėdama į anūkę — šviesiaplaukę, liekną kaip liepa, čia pat virtuvėje besisukiojančią, šypteli: „Daug dar visko ir bus. Kad tik sulaukčiau". Nepasuks siūlų nė pusvalandžio: kieme suūžia žiguliai. Grįžo Zabelė su Antanu pietų.

Aukšta šviesiaplaukė, tvirtai sudėta moteris iššoka iš mašinos pirmoji. Tai Zabelė. Ji visada skuba. Virtuvėje: ji virtuvę: padės močiutei užbaigti pietus, pažiūrės, ką veikia vaikai.

Močiutei įdomu kaimo naujienos: marti grįžusi mėgsta papasakoti, ką rytą iš moterų girdėjusi. Pas Zabelę į fermą suvažiuoja šėrikės iš tolimiausių kolūkio kampų, ir ji nori nenori paprastai išgirsta visas tos dienos naujienas.

„Ir vėl nenutylės, kai svarstys fermos vyrus už girtavimą", — pagalvoja močiutė. Jai atrodo, kad geriau nesikišti, negadinti santykių su kaimynais, kokie jie — geri ar blogesni — būtų. Bet kartu ji jaučia — nors žodžiais negali nusakyti, kuo — marti už ją stipresnė: „Šiaip ar taip, ne kiekviena susitvarkytų tokioje didelėje fermoje, tame komplekse: ir pašarai, ir šėrikės, ir paršiukų prieaugis — viskas ant jos galvos. Tuos ordinus, garbės raštus ne veltui jai duoda".

Izabelė Radzevičienė — Darbo šlovės III laipsnio ordininkė, apdovanota medaliu „V. Lenino 100-osioms gimimo metinėms", garbės raštais. Prieš dešimtmetį abu su vyru įstojo į TSKP e les.

Prieš šešiolika metų atvažiavo į Viktariną jauna lieknutė mergaitė, tik baigusi technikumą Veiseiejuose. Visos jau tada kolūkyje valkščiojo apsikirpusios, susigarbanavusios, o jos stora šviesių plaukų kasa, susukta aplink galvą, kaip karūna iš tolo švietė. Iki šiol ji liko tokia graži tuo, kuo pati gamta apdovanojo. Ir dukrai įteigta: gražu tai, kas natūralu, tikra.

Gal Antaną prieš šešiolika metų ir patraukė šitas Zabelės išorės ir vidaus tikrumas, natūralumas. Tėvų jis buvo išmokytas gerbti darbą — jaunoji fermų vedėja pasirodė darbšti, to paties ir iš kitų reikalaujanti...

Prie pietų stalo sėdasi visi kartu. Kalba Zabelė, močiutė, vaikai — vieni kitus aplenkdami. O tėvelis kalba mažai. Bet kokie tušti atrodo namai, kai nėra tėvelio. Ir kaip gera, kai, sėdėdamas su juo ant motociklo, leki drauge į pievą vartyti atolo. Motociklas krato, o tu jauti tvirtas tave apkabinusias rankas.

„Dziedulis mėgsta obelis, tėvelis — mašinas", — sako Romas. Kieme dažnai pamatysi kaimyno mašiną. Kas gelbės iš bėdos, kai sugenda, jei ne Antanas? O ir fermoje, kur jis dirba mechanizatorium, be jo negali apsieiti nei darbo, nei šventės dieną. Namuose jis įrengė moterims daug patogumų: atvedė į virtuvę vandenį, o šimet troboje jau centrinis šildymas, atsirado vonia, šiltas vanduo. Vis tai Antano rankų darbas.

...Pavakary, kai šešėlis po liepom nutįsta per kelis žingsnius, su meškere prie ežero leidžiasi ir Antanas. Negalėtų jis be ežero, kaip ir dziedulis.

Visi dienos darbai jau apeiti. Pritilo ir Meškis, padėjęs galvą prie savo būdos ant žemės. Ir močiutė — kaip karalienė vidury lesinamų vištų būrio — dabar jau neskuba. Nesiūbuoja net sūpynės, visą dieną vaikų girgždintos. Girdėti pliaukštelėjęs irklas ežere — grįžta žvejojęs tėvelis. Tokį ramų vasaros vakarą vienas, žiūrėk, prisėda ant trobos slenkščio, kitas — ant suolelio.

O paskui ateina ruduo, po jo — žiema, ir kas rytą žiguliais iš namų išvažiuoja keturiese: tėvelis su mama į fermą, vaikai — į mokyklą. Graži, nauja Viktarinos aštuonmetė mokykla pasitinka vaikų balsais almanti. Visi balsai ir veidai — geral pažįstami, lyg vienos šeimos būtų, todėl, kad visoje mokykloje — vos 120 mokinių. Yra klasių, kur šešių suolų užtenka. Gerai tai ar blogai — jau kita kalba. Tik galvojant apie Romo ir Vilmos ateitį, tvirtai žinai, kad „sodybų tuštėjimo metas" nepalietė ir nepalies šios šeimos. O koks bus iš viso tas ateities kaimas?

To negali pasakyti net dziedulis, kuris perskalto visus dvylika laikraščių ir žurnalų, atneš.u kolūkio laikininkės į Radzevičių namus...

ELEONORA MYKOLAITIENĖ

Lazdijų rajonas,
Ančios kolūkis

AMŽIAMS LIAUDIES ATMINTYJE

(Tąsa iš praeito numerio)

II. Puolimo kryptis — Lietuva

Tarybiniai kariai 1944 m. liepos 6 d. įžengė į Tarybų Lietuvos žemę ties Šumsku. Liepos 7 d. buvo išvaduotas pirmasis Tarybų Lietuvos miestas — Švenčionys.

Lietuvos, ypač Vilniaus, gynybai fašistinė Vokietija skyrė didelį dėmesį, nes tai buvo vartai į Rytų Prūsiją. Hitleris išleido specialų įsakymą, kuriame kategoriškai reikalavo neatiduoti Vilniaus. Fašistiniai okupantai paskubomis ruošė Vilniaus gynybą: sutelkė 690 artilerijos pabūklų ir minosvaidžių, beveik šimtą tankų ir savaeigių pabūklų, sutraukė apie 20 tūkstančių kareivių ir karininkų, skubiai statė įtvirtinimus, ruošė gynybai gatves ir namus, minavo miesto prieigas.

Liepos 7 d. 3-ojo Baltarusijos fronto kariai, vadovaujami armijos generolo I. Černiachovskio, pasiekė Vilniaus priemiesčius. Pirmieji čia prasiveržė 3-asis gvardijos mechanizuotas korpusas ir 5-oji gvardijos tankų armija. Šiems junginiams vadovavo tankų kariuomenės generolai leitenantai; korpusui — V. Obuchovas, armijai — P. Rotmistrovas. Paskui tankistus puolė 5-oji pėstininkų armija (vadas — generolas pulkininkas N. Krylovas). Puolančiuosius palaikė 1-osios gvardijos aviacijos armijos junginiai (armijos vadas — aviacijos generolas pulkininkas T. Chriukinas).

Iš kovos žygio tarybiniams tankistams į Vilnių įsiveržti nepavyko, nes priešas atkakliai priešinosi. Tačiau, smogus staigų smūgį, Vilniaus aerodromas buvo paimtas su 46 priešo lėktuvais, iš kurių 36 buvo visiškai tinkami kovos veiksmams.

Liepos 8 d. Vilnių pasiekė 5-osios armijos daliniai. Sekančią dieną kartu su tankistais jis baigė apsupti priešo grupuotę Vilniuje. Šiai grupuotei gelbėti fašistai nuleido desantą ir šaudmenų, bet desantas buvo dalinai sunaikintas, o priešo kontratakos atmuštos. 3-asis gvardijos mechanizuotas korpusas tęsė puolimą Ukmergės plentu, 5-osios gvardijos tankų armijos junginiai ryžtingai puolė Kauno link, o 5-osios armijos kariuomenė, vadovaujama generolo N. Krylovo, baigė triuškinti apsupta priešo grupuotę. Liepos 13 dieną Tarybų Lietuvos sostinė buvo išvaduota. Vilniaus vadavime dalyvavo ir partizanų būriai, vadovaujami LKP (b) Vilniaus miesto ir apskrities komiteto sekretoriaus M. Miceikos ir Vytauto Trakų pirmosios partizaną brigados vado T. Mončiunsko.

Kol vyko kautynės dėl Vilniaus, įpiečiau puolančios 3-jo Baltarusijos fronto armijos, kartu su tankistais, triušk ino priešą Kauno, Prienų, Alytaus, Druskininkų kryptimi. Iki liepos 15 d. jos išvadavo Dzūkiją, forsavo Nemuną ir liepos 16 d. užėmė Alytaus miestą.

Vaduoti Alytų padėjo prancūzų lakūnų pulkas "Normandija". Už kovinius nuopelnus šiose kautynėse jam buvo suteiktas vardas "Normandija-Nemunas".

Sutriuškinusi priešo grupuotę Vilniuje, liepos 25 dieną 5-oji armija pradėjo Kauno puolimą. Puldama iš pietų ir iš šiaurės, ji pasiekė, kad miestas nebūtų sugriautas. 1944 m. rugpjūčio 1 d. Kaunas buvo išvaduotas.

Lietuvos rytinėje ir šiaurinėje dalyse į vakarus žengė 4-ojo Pabaltijo fronto kariuomenė, vadovaujama armijos generolo I. Bagramiano. Gavusi papildymų, ji smogė stiprius smūgius. Trečiasis gvardijos mechanizuotas korpusas ir 51-osios armijos junginiai išvadavo Panevėžį, o kiek vėliau, po atkaklių mūšių, — ir Šiaulius. Šio fronto junginiai iki liepos pabaigos išvijo fašistinius okupantus iš visos šiaurinės Lietuvos dalies ir iš kai kurių pietinių Latvijos rajonų.

1-ojo Pabaltijo ir 3-ojo Baltarusijos frontų kariuomenės sėkmingai įvykdė TSRS ginkluotųjų pajėgų Vyriausiosios vadovybės įsakymą. Vykdant jį, liepos mėnesį buvo išvaduoti iš fašistinių okupantų visi didieji Tarybų Lietuvos miestai, išskyrus Klaipėdą, o iki rugpjūčio pabaigos — beveik visa Lietuva.

Česlovas Perkauskas
Dimisijos generolas majoras
(ELTA)

SD [Bus daugiau]

Kasdieninė Lietuva

„Gausi šeima dabar visų dėmesio centre. Suprantama, didelėms šeimoms reikia lengvatų, paramos, tačiau sunkiausia juk — gerai išauklėti vaikus. Tam reikia daug laiko, o jo dažnai stinga ir vienam vaikui", — rašo jauna šeima.

Šeima — kolektyvas visą laiką sujungtas daugybe gijų, tiksių, kurie turi tarnauti svarbiausiam — gyventi drauge darniai, be prievartos ir piktų žodžių, visose situacijose atlaučiant vienas kitą. Tąsyk nereikės galvoti apie laiką, skirtą auklėjimui. Jis, auklėjimo procesas, šeimoje vyksta kiekvieną valandą, kiekvieną sekundę. Maži vaikai — tai mūsų veidrodis, į kurį pasižiūrėjus gali pamatyti save, savo elgesį.

Gimė kūdikis — prasiskleidė atsakomybės žiedas. Jis — laimė ir rūpestis, džiaugsmas ir nerimas. Tačiau nepamirškime, kad auklėjimas — ne vienpusis procesas. Auklėdami vaikus, tėvai auklėjasi ir tobulėja patys. Žinoma, taip būna tada, kai šeimoje yra jautrus tarpusavio bendravimas ir supratimas.

Būtent stebėdamas suaugusius, vaikas gauna pirmąsias gyvenimo pamokas, įgyja reikiamo elgesio įgūdžių ir teisingos pasaulėjautos elementų. Visu savo gyvenimo modeliu tėvai savo vaikui formuoja būsimuosius žmogiškosios asmenybės pagrindus. Nuo to, koks šis pagrindas, priklauso ateitis.

Kai šeimoje auga keli vaikai, auklėjimas būna žymiai sėkmingesnis. Klaipėdos „Trinyčių" gamybinio susivienijimo partinės organizacijos sekretorė Tamara Paškevič, direktoriaus pavaduotoja kadrų ir socialiniams reikalams Ona Stankevičienė ir profsąjungos komiteto pirmininkė Regina Pocienė pasakojo, jog trisdešimt penkios susivienijime dirbančios šeimos — daugiavaikės. Poros žmonių, dirbusių tą pamainą, pasiteiravom, ką jie galvoja apie gausią šeimą, patys išauginę po keturis ir daugiau vaikų.

Liudvikas Jokubauskas jau seniai dirba „Trinyčiuose" verpimo ceche pameistriu, jo žmona Savelija Jokubauskienė — verpėja. Šeima išaugino keturis vaikus. Du iš jų dirba kartu su tėvais. Šeimos galva linksmo būdo, energingas, meno saviveiklos entuziastas. Žmona visada pritaria vyro sumanymams, abu mėgsta keliauti, dirbti sode. Į klausimą, ar sunku buvo išauginti keturis vaikus ir ką jis gali patarti jaunoms šeimoms, Liudvikas Jokubauskas štitaip pasakė:

— Su vaikais rūpesčių daug, tačiau jokiu būdu nereiškia, kad tie rūpesčiai — tai vargas. Kartą vienas bendradarbis pasišaipė iš manęs, kam šitiek vaikų, kam, atseit, „į tokį vargą įbridęs". Nesakiau jam tada nieko, nors ir nudiegė širdį. Praėjo daug metų, maniškiai išaugo, pasirinko savus kelius. Dabar mano bendradarbis kitaip kalba. Aš galvoju štitaip: sunkiausia šeimoje auginti vieną vaiką.

Iš tiesų, vienturtis augdamas neturi su kuo dalytis nei tėvų meile, nei kokiomis materialinėmis vertybėmis. Iš pat mažens jis įpranta, jog visa, kas geriausia ir gardžiausia, pirmiausia jam, vienintėliui. Reikia didelio apdairumo ir subtiliumo, kad sūnus ar dukra neišaugtų egoistu.

Verpėja Marija Kudinaitė-Zanibekova augina penkis vaikus — tris sūnus ir dvi dukras. Rūpestinga, darbšti, ji sugeba auklėti vaikus dorais, gerais žmonėmis.

— Išsiskyriau su vyru, kad apsaugočiau vaikus nuo girtuoklystės tvalko. Dabar jau manieji paaugo, vyresnioji dukra dirba „Trinyčiuose" ir mokosi institute. Berniukai jautrūs, dažnai manęs laukia po pamainos. Visus reikalus sprendžiame kartu mūsų šeimos rate. Nieko neslepiu nuo vaikų — nei nuovargio, nei piniginių problemų, niekada nekeliu balso. Kalbamės kaip suaugę, lygūs žmonės, ir vaikai viską supranta, padeda, moka skaičiuoti, kiek uždirbame, kiek galime išleisti. Vaikai — tai gyvenimo prasmė, didelis džiaugsmas ir paguoda.

Motina tai pasakė nuoširdžiai ir šiltai. Didelė pagarba šiai trapiai moteriai, puikiai darbininkei, turinčiai brangiausią talentą — būti gera motina.

Šeimoje pradedami kaupti gyvenimiški įpročiai, doroviné išmintis, mokoma darbštumo. „...Geriausia, ką žmogus gali padaryti kitiems, tai išauklėti savo šeimoje dorus vaikus", — rašė Čingizas Aitmatovas. O pirmoji sėkmingo auklėjimo salyga — užimtumas, darbštumas. Dykinėjimas išauga į didelį blogį, kurį paskui sunku pavaikti. Todėl kiekvienai šeimai tenka ir pilietinė atsakomybė! Vieną ar kelis augintumėm vaikus.

Vanda BOGUŠIENĖ
Klaipėda

Nuotraukoje: **Naujoji pirtis.**

Pirmuosius lankytojus priėmė Kauno "Varsos" buitinių patarnavimų įmonės pirtis. Joje daug neįprastų naujovių — kontrastiniai baseinai, kavinė, pieno baras, kėgliai, batų ir rūbų taisyklos. Vienu metu čia gali lankytis 200 žmonių. Lankytojų paslaugoms — baseinas, du baseinėliai su kaskadomis, rusiška ir suomiškos pirtys su persirengimo, poilsio kambarėliais, atskirais mažais baseinais.

Nuotraukoje: **Pirties kavinėje.**

K. Jurelės nuotraukos

IŠLEISTAS K. ČERNENKOS KALBŲ IR STRAIPSNIŲ RINKINYS

LONDONAS, VII. 11. (TASS-ELTA). Didelis įvykis Didžiosios Britanijos visuomeniniame ir politiniame gyvenime buvo tai, kad čia išėjo TSKP CK Generalinio Sekretoriaus, TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Pirmininko K. Černenkos kalbų ir straipsnių knyga, kurią išleido leidykla „Pergamon pres". Knygoje išspausdinti K. Černenkos 1975—1982 metų straipsniai ir kalbos, taip pat svarbiausios Tarybų Sąjungos vadovo pastarojo meto kalbos, pavyzdžiui, jo kalbos TSKP CK 1983 m. birželio, 1984 m. neeiliniame vasario ir balandžio plenumuose, straipsnis „Revoliucinio kūrimo ir taikos ideologija", paskelbtas žurnale „Taikos ir socializmo problemos" 1983 m., kalba susitikime su rinkėjais 1984 m. kovo 2 d. ir kita programinė medžiaga. Knygoje išspausdinta biografinė apybraiža apie K. Černenką.

Didelį Anglijos visuomenės dėmesį patraukia K. Černenkos parašyta knygos pratarmė, skirta Britanijos skaitytojams.

Osvencimo buvusių kalinių atsisaukimas

Varšuva. — Hitlerininkų nusikaltimų žmonijai liudininkai — buvę Osvencimo mirties stovyklos kaliniai Varšuvoje susitikime paragino geros valios žmones suaktyvinti pastangas kovoje prieš ginklavimosi varžybas, užkirsti kelią fašizmo atgimimui, išgelbėti pasaulį nuo branduolinės katastrofos.

„Kai atėjo išvadavimo iš hitlerinio pragaro valanda, sakoma dokumente, mes tikėjome, kad gyvensime ramiame ir teisingame pasaulyje. Deja vis dažniau pranešimai kelia pasipiktinimą ir protestą. Buvę baudėjai ir jų epigonai įžūliai ir ciniškai skleidžia melą ir šmeižtą apie Osvencimą, įžeisdami 4 milijonų žmonių, nužudytų ir nukankintų šioje mirties stovykloje, atminimą."

Vakarų Vokietijos vadovaujantiems sluoksniams atvirai nuolaidžiaujant, revanšistai kelia teritorines pretenzijas, ginčija po Antrojo pasaulinio karo nustatytas sienas Europoje.

PASALINTI BRANDUOLINIO KARO GRĖSMĘ

GETINGENAS, VII. 9. (TASS-o koresp.-ELTA). Pašalinti branduolinio karo grėsmę, užkirsti kelią kosminės erdvės militarizavimui ir išspręsti šį klausimą derybomis — tokioms problemoms didelį dėmesį skyrė čia pasibaigusio tarptautinio kongreso dalyviai. Šis didelis forumas, kuriame dalyvavo apie 2,5 tūkstančio mokslininkų iš daugelio šalių, tarp jų iš Tarybų Sąjungos, vyko su šūkiu „Suprasdami savo atsakomybę už taiką, mokslininkai gamtotyrininkai įspėja, kad kosmoso militarizavimas kelia didelį pavojų".

Vieningai priimtame atsišaukime kongreso dalyviai pabrėžė, kad „priešpalydovinio ginklo tobulinimas, taip pat tolesni žingsniai kosmosui militarizuoti kelia didžiulį pavojų ir didina branduolinio karo kilimo tikimybę". Todėl kosmose neturi būti dislokuota jokia ginkluotė, o jo tyrimas turi tarnauti tik taikai visame pasaulyje, pažymima dokumente. Jo autoriai, aukštai įvertinę Tarybų Sąjungos pasiūlymą įvesti moratoriumą kosminės ginkluotės bandymams ir dislokavimui, nurodė, kad būtina nedelsiant pradėti derybas dėl kelio užkirtimo kosmoso militarizavimui.

IŠ PRANCŪZŲ JUMORO

— Šventasis tėve, aš nusidėjau tuo, kad daug kartų per dieną žiūriu į veidrodį ir kiekvieną kartą atrodau sau graži, — per išpažintį kunigui prisipažino viena dama.

— Dukra mano, — sekė atsakymas, — tai ne nuodėmė, bet paprasčiausias apsirikimas.

***

— Tėvas man uždraudė lankyti naktinį barą, nes ten pasirodo nuogos moterys, — žnibždėjo prie klausyklos suklupęs jaunuolis. — Aš nusidėjau: tėvo nepaklausiau ir nuėjau į barą.

— Ir tu, alške, pamatei tai, ko neturėjai matyti!

— Taip: pirmoje eilėje sėdėjo mano tėvas.

Valstiečių laikraštis

Skaitykite ir remkite "Laisvę"

NEĮTINKANTYS DVASIŠKIAI

Bažnytinės statistikos duomenimis tik beveik kas ketvirtas amerikietis yra katalikas. Faktiškai jų dar mažiau, nes į šią statistiką įtrauktas kiekvienas žmogus, krikštytas pagal katalikų apeigas. Pasaulyje JAV katalikai sudaro mažiau kaip 7 procentus. Tačiau tai neatspindi JAV katalikų bažnyčios įtakas. Daug JAV misionierių darbuojasi Centrinėje ir Pietų Amerikoje, Azijos ir Afrikos žemynuose. Šiai veiklai finansuoti Jungtinių Valstijų katalikų bažnyčia skiria daug pinigų.

Ši galinga bažnyčia pastaraisiais metais kelia nemažų rūpesčių tiek JAV valdantiesiems sluoksniams, tiek ir Vatikanui. Šventajam sostui nepatinka amerikiečių laisva pažiūra į santuoką, apsaugines priemonės prieš nėštumą, jo nutraukimą. Vatikaną erzina JAV moterų vienuolių reikalavimai leisti ir jom laikyti pamaldas, taip pat kai kurių Amerikos kunigų polinkis savo pareigas patikėti pasauliečiams, jų požiūris į celibatą, kaip į sustabarėjusią dogmą.

Vis daugiau amerikiečių apskritai tolsta nuo bažnyčios. Beveik du trečdaliai katalikų nelanko pamaldų. Nuo 1965 metų kunigų seminarijos klierikų skaičius sumažėjo keturgubai.

Ne tik JAV valdantiesiems sluoksniams, bet ir Vatikanui nepatinka daugelio Amerikos kunigų bei vyskupų pilietinė pozicija. Nors bendromis pastangomis pavyko sušvelninti praėjusių metų pavasarį paskelbtą JAV vyskupų ganytojišką laišką dėl branduolinio karo, jame liko labai svarbi išvada, kad branduolinio karo negalima pateisinti jokiomis aplinkybėmis. Kaip girdėti, dabar JAV vyskupų komitetas ruošia ganytojišką laišką apie kapitalizmo moralumą, žada aštriai pakritikuoti vadinamąją laisvosios rinkos sistemą. Tiesa, šio laiško neketinama paskelbti iki JAV prezidento rinkimų.

Į svarbiausius postus JAV katalikų bažnyčioje Vatikanas iškelia konservatyvesnius dvasininkus, o šie savo ruožtu bando organizuoti kontrpuolimą prieš liberalus. Viena didžiausių Amerikoje New Yorko arkivyskupija neseniai buvo patikėta G. O'Connorui. Vakarų spauda primena, kad šis monsinjoras tik septynis mėnesius yra buvęs arkivyskupu nereikšmingame Scrantone, o prieš tai 27-erius metus vadovavo karinio jūrų laivyno kapelionams, turėjo kontradmirolo laipsnį. Iš penkių vyskupų, įeinančių į komitetą, kuris aprobavo pernykštį ganytojišką laišką, tik O'Connor atkakliai gynė idėją, jog branduolinis ginklas neva mažina karo pavojų.

Konservatyvesniems Amerikos dvasininkams Vatikanas taip pat paveda tirti kai kurių JAV kulto pareigūnų bei kunigų seminarijų veiklą. Aišku, tikrinami tik pažangiausi. JAV valdantieji sluoksniai visokeriopai skatina Vatikaną, kad jis "auklėtų" Amerikos dvasininkiją.

Vakarų spauda rašo, kad siekimas konservatyvesne vaga pakreipti bažnyčios veiklą, nulėmė Vatikano kurijos reformą, kuri palietė septynių kardinolų ir daugiau kaip dešimties arkivyskupų likimą. Ypač pabrėžiamas tariamas Vatikano valstybės sekretoriaus A. Kazarolio paaukštinimas, praktiškai nušalinant jį nuo plačių kontaktų su įvairių šalių vyskupais. Dabar šis įtakingas kardinolas daugiausia spręs Romos katalikų bažnyčios valstybės pasaulietinius ir finansinius reikalus.

Ką gi, Amerikos katalikų bažnyčia dar iš tiesų įtakinga, tad nenuostabu, kad ją savo tikslais nori panaudoti pačios reakcingiausios Jungtinių Valstijų jėgos.

A. Petkus

Szczecin. — Čia įvyko Lenkijos ir Demokratinės Vokietijos Respublikos jaunimo sąskrydis, kuriame priimtas atsišaukimas, kviečiantis pasaulio jaunimą jungtis į kovą už taiką ir nusiginklavimą.

Copenhagen. — Danijos laikraštis "Berlingske Tidende" buvo pasamdęs amerikiečių Gallup visuomenės opinijai tirti įstaigą nustatyti, kaip danai remia JAV branduolinių raketų dislokavimo planus. Pasirodė, kad 58 proc. pasisako prieš raketas.

REMKITE "LAISVĘ" GAUKIT NAUJŲ SKAITYTOJŲ

Laiškas "Tiesai" iš New Yorko

PRIEVARTOS BUMERANGAS

Ameriką sukrėtė žinia: iš Boitono (Virdžinijos valstija) griežčiausio režimo kalėjimo į laisvę paspruko šeši mirti nuteisti galvažudžiai.

Vos tik gavusios informaciją, telekompanijos nutraukė laidas ir ekrane vieną po kito ėmė rodyti bėglių portretus. Demonstruojami veidai buvo ne iš pačių simpatingiausių, beje, kaip ir vaizdą lydinčios charakteristikos: Linvudas Breilis, 30 metų, nuteistas mirti už sadistinę žmogžudystę, kalėti iki gyvos galvos ir dar plius 50 metų — už kitą nužudymą, triskart kalėti iki gyvos galvos — už dar vieną nužudymą, apiplėšimą ir išprievartavimą, kalėti 20 metų — už plėšikavimą; mirtininkų kameroje kalinamas nuo 1980 metų sausio. Vilis Džonsas, 34 metų, du mirties nuosprendžiai už dvi sadistines žmogžudystes; kalinamas nuo 1984 metų kovo. Denrikas Petersonas...

Laisvėje atsidūrė išties pavojinga kompanija, ligi apgyvendinimo griežčiausiai saugomame Boitono valdžios name vien tik teismo žiniomis spėjusi pasiųsti į „geresnį pasaulį" bent septyniolika Amerikos piliečių. Kaliniai pasigamino ilgiausius peilius, jais grasindami užėmė centrinį kalėjimo pultą, nuginklavo ir surišo keiliolika sargybinių, o tada, turėdami nemažą pasirinkimą, neskubėdami persirengė geriau pritikusiais policijos mundurais. Pabaigai, lyg pasityčiojimo iš bejėgiškų tvarkos saugotojų desertui, bėgliai iš kaimyninės nuovados telefonu išsikvietė policijos mašiną, kad iš šaltosios būtų sprukti galima su sirenomis ir mėlyno žibinto blyksniais. Paskutinį kartą pamojavę be puošniųjų aprėdų likusių, bet net neįdrėkstų sargybinių būriui, galvažudžiai nukaukė ir numirguliavo tolyn svetinga jiems pasirodžiusia Virdžinijos žeme...

Pirmieji televizijos ekrane pasirodę policijos komisionieriai linksmi nebuvo. Federalinio tyrimų biuro atstovas niūriai pripažino, kad tai „pats pavojingiausias Amerikos istorijoje pabėgimas". Blogiausia, kad niekas nežino, ką bėgliai ketina daryti. Čia pat, kaimynystėje, sostinė Vašingtonas. O gal nuteistieji bandys pasislėpti kuriame nors iš didžiųjų miestų. Akmeninių džiunglių (bei lūšnynų) Niujorke, Čikagoje ar Los Andžele netrūksta. Jose gali pasislėpti visoks žvėris.

Televizijos žiūrovams po tokių žinių vaikščioti Niujorko — miesto, kuris niekuomet nemiega — vakarinėmis ar naktinėmis gatvėmis nėra miela. Ypač jeigu jie jautrūs ir šį vakarą yra praleidę prie žydrojo ekrano.

Prieš išgirsdamas žinią apie gangsterių pabėgimą, aš, net nekeisdamas telekanalo, pasižiūrėjau du siaubo filmus „Šokių naktis" ir „Psicho II". Kaip galima įsivaizduoti, pirmojoje juostoje rodė ne vien tik valsus bei fokstrotus — skambant šokių melodijoms, švytravo kruvini peiliai, jupiterių spalvingame fejerverke ritosi nukirstos galvos. Antroji juosta žadėjo būti dar šiurpesnė. Dar 1960 metais siaubo filmų „tėvas" Alfredas Hičkokas susuko šio žanro klasikinį filmą laikomą juosta „Psicho". 1983 metais režisierius Hiltonas Grinas pabandė su tomis pačiomis dekoracijomis ir likusiais gyvais aktoriais naujoviškai pakartoti Hičkoką.

Kadangi buvau matęs ir „originalą", buvo įdomu palyginti naują šiurpiojo žanro vaisių. Naująją juostą nuo nespalvotos pirmtakės skiria akinančios spalvos ir, atsižvelgiant į laikmečio reikalavimus, padidėjęs... lavonų skaičius. Alfredui Hičkokui užteko vienos detaliai nufilmuotos nužudymo scenos (prieš 24 metus tai jau buvo negirdėta nematyta), o šiandieniniams kraujo stingdytojams jų jau prireikė arti dešimties...

Pasakysiu atvirai, po penkių valandų nesiliaujančių teležudynių eiti į kitą — neapšviestą kambarį — kažkaip nesinori. O čia dar pranešimas apie galvažudžius, slampinėjančius gal net gretimoje gatvėje, kas nuostabiai priartina siaubo „meną" prie tikrovės.

Balandžio 13 dieną San Andželo miestelio (Techaso valstija) teismas nuteisė mirti kažkokį Henrį Li Lukasą, kuris 1979 metais nužudė ligi šiol neidentifikuotą moterį. Tokių nuosprendžių Amerikoje per metus paskelbiama ne viena dešimtis ir ne vienas šimtas, todėl solidusis „Niujork taims" apie šį procesą gal ir nebūtų rašęs, jeigu teismo salėje kaltinamasis nebūtų prisipažinęs nužudęs ne vieną moterį, o visas 360...

Ir vienos žmogžudystės užteko, kad dvylika San Andželo prisiekusiųjų po 45 minučių svarstymo paskirtų misteriui Lukasui mirties bausmę. Ir štai čia masiniam žudikui Amerikos demokratija ir Temidė nusišypsojo dar kartą. Nusišypsojo teisėjo žodžiais, pasiūliusiais nuteistajam pasirinkti mirties nuosprendžio įvykdymo būdą. Įvairiose JAV valstijose šio keisto pasirinkimo diapazonaited pres internešnl korespondentas Denas Lovaseris parašė visą ciklą reportažų, kaip atrodo mirtis dujų kameroje, elektros kėdėje, prie sušaudymo stulpo ir taip toliau. Nuodų švirkštas paskelbtas vos ne didžiausiu demokratijos laimėjimu nuo Šiaurės Amerikos konstitucijos priėmimo.

Tik štai naujas egzekucijos būdas sukėlė nenumatytų keblumų, apie kuriuos iš pradžių ir nepagalvota. Kitame nuo Niujorko Hudzono upės krante plyti Niu Džersio valstija, primenanti save nuolatiniais potvyniais ir išgausių chemijos fabrikų nesustabdomai į žemę, orą ir vandenį plūstančiomis nuodingomis atliekomis. Mirties bausmė šioje valstijoje grąžinta prieš dvejus metus. Tačiau ar dėl nuodų pertekliaus, ar dėl kitų priežasčių nuteistieji pasirinkimo teisės čia negauna — visi turi būti žudomi adata į veną. Nuspręsti lengva, nuteisti — dar lengviau. Tik štai problema: kas žudys — mat budelio etatas valstijose jau seniai panaikintas.

Prisirinkus daugiau nuteistųjų, Niu Džersio valstijos valdžia sutiko sugrąžinti šią pareigybę. Net paskelbta, kad budelis už kiekvieną egzekuciją gaus ir premiją — po 500 dolerių. Valstijos kalėjimų departamento komisionierius jau paskelbė, kad į šį „darbą" pasisiūlė apie dvidešimt asmenų. Budelis ligi šiol neišrinktas, nes valdžia reikalauja iš pretendentų turėti šiokį tokį supratimą apie mediciną.

Kiti problemas sprendžia dar kitaip. Štai vienas iš Didžiojo Niujorko rajonų — Nasau apygarda — savo nuteistuosius „eksportuoja", tiesa, už „eksportą" pati primokėdama. Apygarda nuomoja 280 kamerų Santa Fė kalėjime tolimojoje Naujosios Meksikos valstijoje. Apygardos mokesčių mokėtojams kiekvienas nuteistasis per dieną kainuoja 60 dolerių, tad Naujajai Meksikai per metus sumokama daugiau kaip 6 milijonai. Bet, pasirodo, laikyti kalinius namie Nasau valdžiai būtų dar brangiau. Apygardos kalėjimų globėjas misteris Frensis Perselas ta proga pasakė sparnuotą frazę, kad Nasau gyventojams (kažkada čia buvo viena didesnių Niujorko lietuvių kolonijų) būtų pigiau siųsti žmones į brangiausią Amerikoje Harvardo universitetą nei į kalėjimą.

Po nuodų injekcijos žmogus gyvena daugių dąugiausia dešimt minučių. Tūkstančiai amerikiečių merdėja ilgiau. Neseniai kaimynas ir kolega, APN korespondentas Niujorke Vladimiras Simonovas papasakojo apie apsilankymą „La Guardijos" ligoninėje Kvinzo rajone. Ligoninė federalinė, t. y. išlaikoma iš valdžios lėšų. Bet administracija eilinį kartą apkarpė sumas sveikatos apsaugai, ir gydytojai slapta įsakė prie tų pacientų, kurie jau pasmerkti, lovų kabinti specialios spalvos lapelius — kad seselės be reikalo neeikvotų brangių vaistų. Po ligonio mirties lapeliai buvo sudeginami — kad neliktų šios baisios „ekonomijos" pėdsakų. Kažkoks šiurpus barbariškumas, kuris dar ryškesnis šalyje, kur gydytojai daro nuostabius atradimus, kur sukurta tobuliausia medicinos technika ir efektyvūs vaistai.

...Boitono kalėjimo mirtininkų bloke buvo laikomi 24 nuteistieji. Dabar jų beliko aštuoniolika. Policija ir nacionalinė gvardija blokuoja bent kelių aplinkinių valstijų kelius bei aerouostus, bet uniformuoti gangsteriai, ko gero, jau sugebėjo prasmukti pro žiedą.

Sprendžiant iš spaudos ir policijos atstovų tono, tikimasi visko — net stebuklo. Ta proga buvo prisimintas ir Džimio Karterio sūnėnas Viljamas Karteris Spenas, jau antrą kartą pakliuvęs į kalėjimą už apiplėšimus. Nelabai seniai šis buvusio prezidento giminaitis buvo taip pat dingęs iš Orovilio kalėjimo Kalifornijoje, bet po to kažkodėl apsigalvojo ir pats pasibeldė į pataisos įstaigos vartus.

Nemanau, kad šie šeši Ameriką gerokai pergąsdinę galvažudžiai savo valia sugrįš į mirtininkų kamerą. Nesuvilios jų ir galimybė patiems pasirinkti būdą iškeliauti į aną pasaulį.

Vilius KAVALIAUSKAS

„TIESOS" ŠEFUOJAMUOSE OBJEKTUOSE

Statoma geležinkelio perkėla

Tiesiama geležinkelio atšaka nuo Rimkų stotelės iki Kuršių marių pakrantės. Darbų vykdytojas Stanislavas Pretko, kelių statybos meistras Jevgenijus Ličiukas ir geodezininkas Vytautas Jonušas. A. Žukovo nuotr.

Ties sekluma, kurią Klaipėdos švejai pavadino Klaulės nugara, Kuršmarių bangos skalauja bevardį iškyšulį. Dabar joms vis sunkiau lyžteléti iš siaurą į marias įsiterpusios žemės lopinėlį. Prie krantų kelią pastoja įtvirtinimai, smėlio krūvos. Iškyšulyje ryškėja būsimosios tarptautinės geležinkelio perkėlos siluetas. 1986 metais iš Klaipėdos į Mukrano uostą Vokietijos Demokratinėje Respublikoje pajudės pirmasis jūrų keltas su prekinių vagonų sąstatais.

Šių metų pradžioje statybininkai pietinėje uostamiesčio dalyje pradėjo montuoti sudėtingą perkėlos kranto įrenginių kompleksą. Genrangovui — Baltijos jūros hidroobjektų statybos trestо 425-ajai statybos valdybai marių pakrantėje reiks atlikti daug darbų: poliais sutvirtinti iškyšulio krantus, pastatyti prieplauką, sumontuoti gelžbetonines atramas hidrauliniams pakeliamiesiems tiltams.

— Tvirtindami krantus, į marių dugną jau sukalėme 672 tonas metalinių polių, — pasakoja aikštelės viršininkas V. Glazovskis. — Iškyšulio gale netrukus pradėsime montuoti atramas jūrinių keltų prieplaukai. Kol kas darbų programa viršijame.

Hidrostatytojų kolektyvo branduolį sudaro būrys puikių specialistų. Dvidešimt metų Klaipėdos uosto akvatorijoje darbuojasi brigadininkas N. Valdajevas.

Šiauriniame iškyšulio krante sutikome polių kalėjų grandininką J. Dargužį. Šis sumanus hidrostatytojas įvaldė ne vieną gretutinę specialybę, tūkstančiais rublių skaičiuojamas jo racionalizacinių pasiūlymų ekonominis efektas. Beje, aštuonis vertingus techninius sumanymus jis spėjo įgyvendinti ir šioje statyboje.

Kolektyve su pagarba atsiliepiama apie plaukiojančių poliakalių mašinistus V. Nykštelį, B. Malašauską, darbininkus J. Pozniaką, R. Zabuką. Trisdešimt metų poliakalės mechanizmus prižiūri I. Losevas. Hidrotechniko specialybe jis sudomino ir sūnų Viktorą. Abu dabar — vienoje brigadoje.

Kiek toliau nuo krantinių gilinama 500 metrų skerspmens įdauba, kurioje apsisukę galingi jūrų keltai pasieks prieplauką. Žemsiurbės įgula, vadovaujama K. Drobio, ištisą parą iš marių dugno semia su dumblu sumišusį smėlį ir vamzdžiais transportuoja į iškyšulio teritoriją. Vanduo nuteka atgal į marias, o gruntas pasilieka sausumoje. Taigi žemsiurbė, tiesdama kelią laivams, kartu formuoja pusiasalyje statybos aikštelę, kur kitąmet bus pakloti pamatai administraciniams ir ūkiniams perkėlos korpusams, geležinkelio estakadoms.

— Mūsų užduotis — paaukštinti smėlio pylimą iškyšulyje iki šešių metrų, — kalbėjo žemsiurbės viršininkas K. Drobis. — Jau supylėme 245 tūkstančius kubinių metrų grunto — tai maždaug ketvirtadalis mums planuoto kiekio.

Žemsiurbės kompleksinės brigados dirba pagal vieningą paskyrą, įvairių specialybių darbininkai visada gali pakeisti vienas kitą. Tokia tvarka padeda įgulai pasiekti gerų rezultatų. Per parą žemsiurbė pakelia iš dugno tris tūkstančius kubinių metrų grunto. Ir šiame kolektyve pavyzdį rodo veteranai. Antai mechanikas V. Anochinas, mašinistas L. Busarovas kaupė patirtį, tiesdami garsųjį Volgos—Baltijos kanalą, hidrotechninius objektus statė daugelyje Pabaltijo uostų. Į juos lygiuojasi kiti. Sąžiningai savo pareigas atlieka šaltkalvis K. Petryla, suvirintojas elektra A. Kudriašovas.

Nuo Rimkų geležinkelio stoties iki būsimosios prieplaukos reikės nutiesti privažiavimo kelius traukiniams. Jau pradėjo dirbti Pabaltijo geležinkelio apygardos transporto statybos trestо 711-ojo statybos ir montavimo traukinio kolektyvas.

Rimkų stoties teritorijoje iš surenkamųjų konstrukcijų sumontuoti patogūs bendrabučiai darbininkams, patalpos administracijai, įrengti statybinių medžiagų sandėliai, dirbtuvė, garažas, katilinė. Kurdama gyvenvietę, plėsdama materialinę statybos bazę, šauniai pasidarbavo A. Daukšos vadovaujama brigada. Ekskavatoriai formuoja pylimą geležinkeliui, marių pusėn nusidriekė pirmosios bėgių atšakos.

Statybos ir montavimo traukinio viršininkas V. Platakis nuo įsiūnumės savo gyvenimą susiejo su geležinkeliu. Devynerius metus dirbo Rytų Sibire — tiesė Baikalo—Amūro magistralę. Didžiausioje šalies statyboje įgyta patirtis jam labai pravertė, sugrįžus į gimtinę. V. Platakio iniciatyva Rimkuose geležinkelininkai pradėjo diegti brigadinę rangą, taiko kitus pažangius darbo organizavimo ir apskaitos metodus. Kelių montuotojams sumaniai vadovauja brigadininkai L. Pragulbickas, V. Bagdonas, nuo pat pirmųjų dienų našiai darbuojasi Z. Mockus, A. Petreikis, B. Buožis, V. Guščikas, kiti.

Perkėlos statyboje dalyvauja nemažai subrangovinių organizacijų. Marių pakrantėje, miesto prieigose verda darbas.

Gediminas PILAITIS
„Tiesos" koresp.

Anglai prieš Amerikos karines bazes

London. [TASS]. — Prie Anglijos Chiswel karinės bazės (Netingemshire) įvyko masinė protesto demonstracija prieš tai, kad didinama JAV kariuomenė, dislokuota Britanijos salose. Judėjimo už branduolinį nusiginklavimą vadovais priešakyje minios ryžtingai protestavo prieš torių kabineto ketinimą perduoti dalį bazės teritorijos amerikiečių karinei vadovybei. Policijai buvo įsakyta demonstraciją išvaikyti. Suimta daugiau 100 žmonių.

Didžiosios Britanijos visuomenė vis daugiau susirūpinusi, kad nuolat didinamas JAV karinis aktyvumas.

Šiuo metu Britanijos žemėje dislokuota daugiau kaip 130 Amerikos karinių bazių, aerodromų, radioelektroninių šnipinėjimo centrų. Šalies teritoriniuose vandenyse plaukioja JAV karo laivyno pajėgų branduoliniai povandeniniai laivai, apginkluoti balistinėmis raketomis.

Didelį anglų nerimą taip pat kelia Amerikos karinių objektų "eksteritorialumas". Dėl jo JAV kareiviai nebaudžiami, gali pažeidinėti Britanijos įstatymus, daryti kriminalinius nusikaltimus. Praėjusiais metais Jungtinių Valstijų kariškiai Didžiojoje Britanijoje prisidėjo daugiau kaip prie 1100 kriminalinių nusižengimų.

Helsinki. — The World Peace organizacija čia išleido pareiškimą ryšium su Pietų Afrikos laisvės kovotojo Nelson Mandela gimtadieniu liepos 13 d. Šis kovotojas jau 22 metai laikomas kalėjime. Organizacija apeliuoja į visą pasaulį daryti spaudimą į Pretorijos režimą, kad Mandela būtų paleistas. Pareiškime sakoma, jog Mandela yra kalinamas už tai, kad jis nori savo žmones išlaisvinti iš priespaudos ir išnaudojimo, kad siekia vyriausybės įvestosios ir praktikuojamos rasinės diskriminacijos — aparteido panaikinimo.

Nori laisvų zonų nuo branduolinių bombų

Oslo. — Švedijos šiaurėje esančiame Bjerkliden miestelyje įvyko tarptautinė mokslininkų konferencija prieš branduolinės bombos grėsmę. 34-ojoje Pugwash vardu vadinamoje konferencijoje dalyvavo per 150 mokslininkų ir kitų žymių valstybės veikėjų. Užbaigta bendru komunikatu, kuriame kviečiama Šiaurės Europoje ir Balkanuose sudaryti zonas, laisvas nuo branduolinių ginklų.

Taip pat kviesta prie pasitarimų uždrausti branduolinių ginklų bandymus. Ypatingai atkreiptas dėmesys į NATO šalis, kurios kviestos pasižadėti nenaudoti pirmosioms branduolinių ginklų. Tarybų Sąjunga tokį pasižadėjimą jau seniai padariusi. Mokslininkai taip pat nurodė, kad pareiškimai, jog Tarybų Sąjunga naudojanti nuodingas dujas, kaip tvirtina Reagano administracija, neatitinka tiesos.

Kultūros Atgarsiai

TRAGEDIJA AR MELODRAMA?

Žymioji Amerikos dramaturgė Lillian Hellman mirė birželio 30 d. sulaukusi 77 metų amžiaus. Kai kurie kritikai jos veikalus apibūdindavo kaip melodramatiškus. Hellman savu laiku jiems taip atsakė:

"Jeigu žmogus tiki, kaip tai tikėjo graikai, kad jis randasi dievų malonėje, jis kuria tragedijas. Jose pabaiga ryški pačioje pradžioje. Bet jeigu tikima, kad žmogus gali išspręsti gyvenimo sunkenybes ir jis nesiranda niekieno malonėje, jis tada turbūt rašytų melodramas."

Lillian Hellman tuomi norėjo pasakyti, kad mene lengviau išreikšti pesimizmą negu optimizmą, nes optimizmas mene lengvai išsigema į melodramą. Tai tiesa. Bet Hellman klaidingai manė, kad pasirinkimas yra tik tarp tų dviejų kelių. Tragedija nėra vienintelis kontrastas melodramai (juk ir tragedija gali būti melodramatiška!). Meno lygis priklauso ne nuo pesimizmo-optimizmo klausimo, o nuo minties ir požiūrio subtilumo, pojūčio gilumo, vidiniai įsisavininto, o ne apgalvotai konstruktuoto nusistatymo. Kitaip sakant — kiek laki, individuali, įžiebta yra kūrėjo vaizduotė . . . . Vienu žodžiu — talentas.

Kokia dramaturgė buvo Lillian Hellman? Negalima sakyti, kad ji turėjo daug kantrybės niuansams, taipgi negalima sakyti, kad ji būtų norėjusi leisti savo vaizduotei lėkti nežinomoje erdvėje. Hellman virš viso buvo socialinės tiesos gabi, pasiryžusi, kovinga gynėja. Ji laikėsi nuomonės, kad tiesioginiai išreikštos mintys yra stipriausios, kad nekomplikuotas siužetas greičiausiai atskleidžia tiesą. Ji buvo aistringas žmogus, bet jos aistros buvo kaip ir teoretinės, apibendrintos, formuluotos per ideologiją. Pasėkoje jos veikalai tapo pažangiosios Amerikos dramaturgijos klasikai, bet dar klausimas, ar jie prisideda prie pasaulinės dramaturgijos lobyno.

Nežiūrint to, jos užsitarnavimai didžiuliai. Hellman giliai pažino Amerikos žmonių gyvenimą. Jos veikalas "Mažosios lapės" ("The Little Foxes") beveik skausmingai-realistiniai apibūdina vidutinės klasės žmonių tam tikrų tipų meilę pinigui, intrygoms; "Sargyba prie Reino" ("Watch on the Rhine") yra stiprus klasiškas anti-fašistinis veikalas. Veikale "Šiaurės žvaigždė" Hellman išreiškė savo, ir milijonų pažangiųjų amerikiečių, pagarbą ir meilę Tarybų Sąjungos liaudžiai, kuri tiek pasiaukojo nugalint fašizmą Antrojo pasaulinio karo metu. Bet gal tiek, kiek jos kūryboje, jos užsitarnavimai glūdi asmeniškame gyvenime, jos kovose per ilgą dešimtmečių eilę už pažangą ir socializmą. Tiesa, Lillian Hellman niekad savęs neapibūdino kaip socialiste arba komuniste. Bet iš viso buvo aišku, kur jos simpatijos gludi.

Ispanijos pilietinio karo metu ji praleido nemažai laiko toje šalyje, lankėsi fronte, kalbėjosi su tarptautinės brigados kovotojais, juos drąsino. Ji taipgi padėjo pagarsėjusiam olandų filminiukui Joris Ivens sukurti dokumentinį filmą "Ispanijos žemė". Antrojo pasaulinio karo metu ji savo kūriniais, viešomis kalbomis ir pareiškimais žymiai prisidėjo prie antifašistinių idejų stiprinimo ir ypatingai prie stiprinimo sąvokos, kad JAV ir TSRS kovoja už tuos pačius interesus.

Kuomet po karo Amerikoje pradėjo įsigalėti makartizmas, Lillian Hellman buvo tarp pirmųjų intelektualų, prieš kuriuos priespaudos šalininkai atkreipė savo ugnį. Kuomet kongreso taip vadinamas antiamerikinių veiksmų komitetas pareikalavo, kad ji prisistatytų ir liūdytų, ji atvyko ir drąsiai kalbėjo apie savo nusistatymus, bet griežtai atsisakė duoti bet kokią informaciją apie savo idėjinius bendradarbius. Vienas jo advokatų norėjo įterpti pastabą, kad komunistų spauda kartais kritikavo jos veikalus. Hellman atsisakė leisti jam padaryti tą pareiškimą, aiškindama:

"Bandyti atsitolinti kaip nors nuo komunistų kaip tik dabar, kuomet jie taip persekiojami, reikštų padėti makartizmui. Aš atsisakau tokios taktikos."

Pasėkoje Lillian Hellman prarado galimybę pragyventi iš savo kūrybos, nes Hollywoodas, iš kur ji gaudavo pagrindines įeigas, jos visai atsikratė. Jau pagarsėjusi dramaturgė buvo priversta tūlą laiką dirbti kaip pardavėja vienoje New Yorko departmentinėje krautuvėje. Tik 1960 m. makartizmui slūgstant, jos naujas veikalas "Toys in the attic" ("Žaislai pašlemenėje") buvo priimtas vaidinimui viename New Yorko teatrų, Hellman vėl grįžo į viešą kultūrinį gyvenimą.

Dabar, beveik po ketvirtadalio šimtmečio ji išsiskyrė iš gyvųjų tarpo, jos liūdi visa Amerika. **R. B.**

„TIESOS" INTERVIU

GRAŽĖJA IR PUOŠIASI KAPSUKO CENTRAS

Kapsukas peržengė į kitą Šešupės krantą, o kartu atjaunėjo senamiestis, pertvarkomos miesto aikštės ir skverai. Apie šio miesto tvarkymo perspektyvas „Tiesos" korespondentas papralė papasakoti Kapsuko miesto vykdomojo komiteto pirmininką Kęstutį SUBAČIŲ.

Būtų įdomu išgirsti, kas šiandien jaudina Kapsuko šeimininkus.

Itin aktualu sukurti patogų, ekonomišką, originalų miesto centrą. Taigi užsibrėžėme išsaugoti ir pagausinti žaliuosius plotus, atskirti transporto srautą nuo miesto centro. Jau dabar kapsukiečius aplenkia triukšmas, pilnateisiais šeimininkais pasijunta pėstieji.

Štai užsukime į Černiachovskio gatvę. Čia rimties netrikdo automašinos, maloniai nuteikia liepaitės, kaštonai. Skeptikai stebisi: ar vertėjo nedidelę gatvės dalį atiduoti pėstiesiems? Pasakysiu iš karto: vertėjo! Ją kurdami pirmiausia galvojome apie žmogų, jo gerą nuotaiką. Todėl ta pėsčiųjų alėja, kurią matome šiandien, — tik didelio darbo pradžia. Pėsčiųjų zona smarkiai plėsis į abi Černiachovskio gatvės puses, jai priklausys dalis Gedimino gatvės.

Kartą girdėjau, kaip K. Poželos aikštėje mokytoja pasakojo savo auklėtiniams apie tai, jog čia istorinė Kapsuko miesto pradžia...

Tai tiesa. K. Poželos aikštė — tarsi miesto širdis. Šioje aikštėje stovėjo Pašešupio kaimas, istoriniuose šaltiniuose minimas nuo 1667 metų. Bėgo metai, keitėsi pavadinimai — Starapolė, Marijampolė, o 1955 metų balandžio 9 dieną LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas suteikė miestui Kapsuko vardą.

Vyresnieji kapsukiečiai mena: centrinė miesto aikštė atsirado nuvalius praėjusio karo griuvėsius. Tai buvo greičiau aikštės užuomazga. Jai trūko erdvės, vejos, aikštės rimtį trikdė autotransporto judėjimas. Dabar pats darbų įkarštis — Kapsuko statybos ir remonto valdybos statybininkai pertvarko aikštę. Netrukus į ją ves pėsčiųjų takai, ištrykš fontanai. Atjaunėjusi K. Poželos aikštė taps tradicinių manifestacijų vieta. Aplink aikštę išsidėstys šiuolaikinių pastatų ansamblis — Tarybų rūmai, kultūros rūmai, kiti statiniai.

Puoselėjame ir kitas žaliąsias miesto salas. Kapsukiečiai pamėgo skverą prie miesto sodo, kur pastatytas V. Mickevičiaus-Kapsuko paminklas, taipogi sodelį, kurį puošia J. Narušio skulptūros.

Turiu pasakyti, kad gamta neapdovanojo Sūduvos centro nei ežerais, nei vaizdingu landšaftu, todėl poilsio zonas reikia kurti patiems. Užtvenkus Šešupę, išsiliejo Kapsuko marios. Čia įrengti paplūdimiai, valčių prieplauka, jachtklubas. Poilsio zona nuvingiuos aplink visą miestą. Šiaurinėje dalyje auga talkininkų rankomis pasodintas Pašešupio parkas. Jo plotas — 60 hektarų.

K. Būgos kvartale prie kertinio akmens įmūrytas laiškas ateities kartoms. Kokius dar ženklus būsimiems kapsukiečiams paliks šiandieninis Kapsukas?

Netrukus B. Pušinio, Z. Aleksos-Angariečio, J. Jablonskio gatvių pradžioje namus papuoš bareljefai, eilutės iš šių žmonių biografijų. O netoli K. Poželos gatvės, seniausiame miesto name, bus įkurdintas Kraštotyros muziejaus filialas. Fotografijos, skaidrės, užrašyti kapsukiečių prisiminimai nukels lankytoją į tolimus metus, papasakos apie šiandienos pergales.

Kiek žinau, generalinis miesto vystymo planas siekia XXI amžiaus pradžią. Kokias problemas iki tol reikės išspręsti?

Prognozės gana optimistiškos. Tikiuosi, kad per tą laiką miesto centre neliks nė vienos pramonės įmonės. Jos išsikels į pramoninį rajoną. Už Šešupės turėsime Mokolų ir dar kelis gretimus mikrorajonus. Projektuodami bandysime išvengti monotonijos, o į Kauną važiuosime nauja autostrada. Sunkvežimiai ir kitas transportas aplenks miestą apvažiavimo keliais. Be abejo, kartu su miestu keisis ir jo gyventojai.

Kalbėjosi Juozas MEŠKAUSKAS

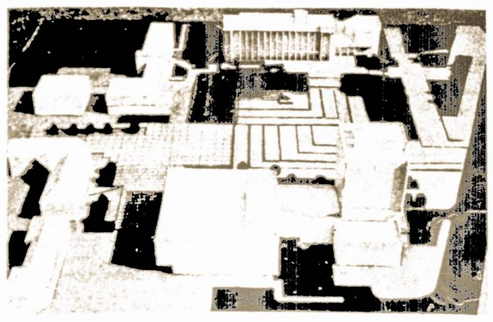

Kapsuko centro pertvarkymo maketas.

Mieli "Laisvės" skaitytojai

Jau aštuntą dešimtį metų "Laisvės" laikraštis lanko savo bičiulius, nešdamas tiesos žodį, gindamas darbininkų reikalus, išeiviams primindamas apie gražiąją jų arba jų tėvų žemę—Lietuvą.

"Laisvėje" dirbo žinomi Amerikos darbininkų veikėjai, pažangios lietuvių išeivijos organizatoriai. Jie leido pažangiosios minties laikraštį, buvo laikai kai bent kokią kairiosios minties skleidėją persekiojo makartizmo įkvėpėjai kai demokratus kaltina esant užsienio agentais . . .

Šiandien labai svarbu ir toliau leisti tokį mūsų visų laikraštį kaip "Laisvė". Jis mus visus suburia, iš jo sužinome apie vienas kito džiaugsmus ir nelaimes, jame sužinome tiesą apie Tarybų Lietuvą.

Bet mūsų gretos retėja, mus silpnina jau nebe tos jėgos, sveikata. Darosi vis sunkiau išlaikyti laikraščio išleidimą. "Laisvę", kiti jį redagavę aukštai iškėlė. Rojus Mizara ir Antanas Bimba. Ypač ne lengva dabar surasti lėšų kiekvienam numeriui išleisti! Juk kiekvienas dienos šviesą išvydęs laikraštis, tai mūsų visų sudėti nelengvai uždirbti darbininkiški centai!

Mielieji laisviečiai, vasarą nebeturime piknikų, parengimų, banketų, kurie duodavo nemaža lėšų mūsų laikraščiui išleidinėti.

Pagalvokime, kaip galėtume padėti laikraščiui vasaros laiku!

Pasižiūrėkime į savo sąrašus, ar jau atnaujinome prenumeratą sau, ir ypač savo draugams ir giminėms Lietuvoje. Nelikime skolingi savo laikraščiui. Prisiminkime kad "Laisvės" laikraščiui išleisti reikalingos mūsų visų pastangos ir aukos!

"LAISVĖS" REDAKCIJA, ADMINISTRACIJA IR DIREKTORIŲ TARYBA

Linden, New Jersey

Ilgai ir skausmingai sirgęs mirė Jurgis Kudirka, Elenos Kavaliauskaitės-Kudirkienės vyras, sulaukęs 89-erių metų amžiaus.

Liko našlė Elena, duktė Edith Welton, du anūkai ir vienas proanūkis.

Velionis palaidotas Graceland Memorial Park, Kenilworth, N. J. šalia žmonos sesutės Lillian Kavaliauskaitės, kuri per ilgus metus buvo "Laisvės" administratorė.

Per daugelį metų Jurgis Kudirka vadovavo Lietuviškajai P & K duonos kepyklai, Elizabeth, N. J. Jis buvo uolus "Laisvės" rėmėjas, bendradarbis ir skaitytojas, nuolatinis pažangiųjų pramogų lankytojas.

Birželio 10 d., vos keletą savaičių prieš mirtį Jurgis ir Elena paminėjo savo vedybinio gyvenimo 65-erių metų sukaktį.

Mes laisviečiai našlei, dukroms ir visiems giminėms bei draugams reiškiame kuogiliausią užuojautą.

LINDEN, NEW JERSEY

MIRUS

George Kudirka

Reiškiu širdingą užuojautą jo žmonai Helen, giminėms bei jo draugams čia Amerikoje ir Tarybų Lietuvoje.

SOPHIA STASIUKAITIENĖ
Fairview, New Jersey

BROOKLYN, N. Y.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Konstancija Karpavičienė

Mirė

1974 m. liepos 26 d.

Mes jos labai pasiilgome ir jos niekados nepamiršime. Visados ji bus mūsų širdyse.

OLGA—duktė ir vyras CHARLES
EDWARD—sūnus
RONALD—sūnus ir jo žmona GERRY
NICOLE—proanūkė
MATTHEW—proanūkas

WINDSOR, ONTARIO, CANADA

MIRUS

1984 m. Liepos 2 d.

Emily Eugenia Baltulis

Reiškiame gilią, nuoširdžią užuojautą vyrui Stanley Baltuliui; sūnui Anthony; marčiai Ann; anūkei Eden; visiems giminėms bei įdėjos draugams.

Žinokite, kad ir mes kartu liūdime, netekę mylimos draugės.

George Kodis	Stella ir Jurgis Aleliūnas
Petras Aidukas	Mykolas Valentinas
Alfons Vainalavičius	Kostė Linkevičienė
Petras Karalis	Julia Svirplienė
Antanas Byra	Frances ir Stanley Repšys
Pat ir Mike Stunskas	Povilas Pajuodis
Stephanie Masis	Teofilė Masienė
Antanas Rimša	Charles Stankius

Toronto. — The Lutheran Church of America, užbaigdama savo konvenciją, išleido atsišaukimą į JAV ir TSRS, kviesdama intensyviau dirbti branduolinei ginkluotei sustabdyti. Ši organizacija turi tris milijonus narių JAV, Kanadoje ir Centrinėje Amerikoje.

New York. — JAV Komunistų partijos rinkiminės kampanijos sektorius praneša, kad jau trijose valstijose partijos kandidatai Gus Hall ir Angela Davis padėti ant balotų. Tai New Jersey, Utah ir Maine. Rūpinamasi, kad tokio statuso būtų pasiekta bent 30-yje valstijų, jų tarpe ir Massachusetts, kur reikalinga surinkti 41 tūkst. parašų, kad kandidatai būtų padėti ant baloto. Kalifornijoje reikia 125 tūkst. balsų. Komunistų partijos veikėjai organizuoja talką parašų rinkime.

Susirgo P. Venta

Laisvės direktorių Tarybos pirmininkas, įžymus visuomenininkas Povilas Venta susirgo, ir sveikatai patikrinti išvyko į ligoninę. Kolkas, daktarai tyrinėja ligos priežastį.

Tikimės, kad mūsų mielam draugui Povilui nieko pavojingo nesuras. Kaip daugiau sužinosime, apie ligonio būklę, pranešime vėliau.

Ligoninės adresas:

Booth Memorial
Medical Center
Flushing, New York

N. Buknienė

BRIEFS

A nice letter from Aldona Anderson, Waterford, N. Y. She says that those who attended the picnic on June 23 had a good time. The park maintained by Orange County is an ideal place to meet to enjoy the outdoors, one's friends, and, of course, food always tastes better when one is picnicking. Their only regret was that they did not have more LDSers and guests as they were certain that those who did not attend their picnic would have enjoyed themselves just as much as those of them who were there. They are hoping for a bigger turnout next year.

• • •

May Stevens is away for two months teaching at McDonalds artist's summer place up state. Rudolf Baranik, her husband, "Laisve's" editorial writer and an artist himself is busy besides writing, preparing an exhibition in the near future.

Rudolf Baranik has contributed to "Laisve" more than anyone else since we lost Anthony. He is writing all the editorials, "Kas ka rašo ir sako", "Kulturos Atgarsiai", some special articles like the recent one about his army days. He also has written many "Krislais".

I always remember when Anthony spoke to Rudolf on his hospital bed putting his hopes on him that "Laisve" would not stop after he is gone. Rudolf has done a good job.

• • •

We are having visitors from St. Petersburg, Florida — Aldona and Paul Aleksna. They are going around seeing their many friends.

• • •

Congratulations are in Order. Nellie and Paul Venta became happy grandparents second time — a girl Mindy Jane, born July 11.

• • •

From Anthony Bimba's Diary:

June 19, 1945

General Eisenhower arrived in New York today. Tremendous demonstration for him in the city.

General Eisenhower is politically minded army leader, follower of President Roosevelt.

June 20, 1945

The Soviet prosecutor is not asking death sentence for the Polish criminals.

All major problems at the San Francisco Conference are solved.

June 21, 1945

S. Sasna wrote a leaflet for the Committee to Aid Lithuania on the 3-month clothing drive. It is a well written leaflet.

June 24, 1945

Today a picnic in Worcester, Mass. The weather is nice, and attendance is fair. Collected over $300 for relief.

Had an interesting conversation with leading people on the Literature Society.

June 26, 1945

Today the San Francisco Conference is closing. The United Nations is to maintain peace in this weary world.

President Truman spoke, and appealed for unity after the war.

June 27, 1945

Tonight going to see "Oklahoma." Bought tickets long ago. Was thinking of taking Miss Giberey, but she went on a vacation.

June 29, 1945

Finished reading "The Unvanquished" by Howard Fast. **Ilse**

A representative of progressive Lithuanians in the U S A, Anthony Bimba [left], with Lithuanian writer Petras Cvirka, Vilnius, 1946.